

DOLENSKI IKT

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

Stev. 22 (376)

Leto VIII

NOVO MESTO, 29. MAJA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciaspino-založniško podjetje »Slov. poročevalca« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. T. level

Več kot 2000 ljudi je v četrtek dopoldne pozdravilo na novo-mestnem Glavnem trgu udeležence Zleta v Bihacu. Na pot smo jim dali najlepše pozdrave in čestitke za ljudstvo bratskih sosednih republik, ki jih je v imenu vseh prebivalcev našega okraja izrekel predsednik OLO Franc Pirkovič - Cort. Na sliki: kolona se razvija čez novo-mestni most.

Od 3. junija dalje nov vojni red

3. junija začne veljati nov vojni red, ki prinaša tudi na dolenske proge več sprememb.

Odhod vlakov iz Ljubljane v Karlovac: 4.40, 6.50 (samo do Novega mesta), 11.13 (motorni do Metlike), 13.35, 14.25 (vozi samo ob delavnikih do Novega mesta), 19.20 (do Metlike).

Odhod vlakov iz Metlike v Ljubljano: 5.02, 11.28, 14.55 (motorni), 16.09, 19.54 (samo do Novega mesta).

Odhod vlakov iz Črnomlja v Ljubljano: 5.33, 11.58, 15.16 (motorni), 16.35, 20.36 (do Novega mesta).

Odhod vlakov iz Novega mesta v Ljubljano: 2.50 (samo ob delavnikih), 3.35, 6.42, 13.08, 16.14 (motorni), 17.50.

Odhod vlakov iz Kočevja v Ljubljano: 3.43, 10.22, 15.20, 18.08.

Odhod vlakov iz Ljubljane v Kočevje: 4.40, 11.40, 14.45, 19.00.

Odhod vlakov iz Trebnjega proti Sevnici: 5.20, 8.50, 15.35, 16.35.

Odhod vlakov iz Sevnice v Trebnje: 5.39, 8.40, 12.00, 17.20.

Odhod vlakov iz Novega mesta v Stražo: 5.30, 6.38 (vozi samo ob delavnikih), 9.23, 14.30 (samo ob delavnikih), 16.20, 18.00 (v času od 2. 6. do 29. 9. ob nedeljah in praznikih ne vozi).

Odhod vlakov iz Straže v Novo mesto: 6.05, 7.07 (samo ob delavnikih), 11.53, 15.43 (samo ob delavnikih), 17.27, 19.00 (v času od 2. 6. do 29. 9. ob nedeljah in praznikih ne vozi).

Ob nedeljah in praznikih vozi od 2. 6. do 29. 9. iz Novega mesta v Stražo vlak z odhodom ob 21.50 iz Novega mesta s povratkom iz Straže ob 22.15.

Spodbudnejša

- delitev
- dohodka

V decembru so poslanci na zasedanju Zvezne ljudske skupščine po nekaj dnevni razpravi sprejeli zaključek, da moramo čimprej preiti na bolj vzpodbuden način delitve dohodka med gospodarsko organizacijo, občino in okrajem na eni strani ter Zvezo republik na drugi strani. Predvsem naj bi drugačnega delitve dohodka spodbujala k večji proizvodnji in zaradi večje proizvodnje oziroma proizvodnosti naj bi imeli kolektivni pa tudi občine, več sredstev. Ze pred časom je bila sprejeta nova uredba o delitvi celokupnega dohodka gospodarskih organizacij, ki danim prilikam primerno, upošteva zaključke skupščinske razprave in takrat sprejete resolucije. Slabost dosedanjega sistema je bila predvsem v tem, da so bile tarifne postavke administrativno določene. Teh postavk kolektivni niso mogli povečati tudi takrat ko so dosegli večjo proizvodnjo. Novi sistem prinaša v tem pogledu precejšnje spremembe. Predpisane tarifne postavke so sedaj le eden od elementov za izračun, plačni sklad pa se bo oblikoval na osnovi gospodarskih uspehov podjetja. Te uspehe lahko doseže podjetje na več načinov, ali z znižanjem števila zaposlenega delavstva pri isti proizvodnji ali z znižanjem materialnih stroškov proizvodnje ali pa s povečano proizvodnjo pri istem številu delavstva.

Podjetja so bila razdeljena v dve skupini. V prvi skupini so vsa trgovska, gostinska, obrtna in druga podjetja. Lahko bi rekli, da za to skupino velja načelo, da podjetje deli razliko, ki mu ostane med nakupno in prodajno ceno. Potem ko kolektiv odvede sredstva za občinski proračun — zveza pri te delitvi ni soudeležena — in oddeli denar za sklade in druge obveznosti po veljavnih predpisih, deli ostanek po svoji uvidenosti. Tak način delitve je pravzaprav najbližji tistemu načinu, ki bo spodbujal k večji delavnosti in večji storilnosti. Mnogi se boje, da ne bi podjetja povečevala svoj dohodek in s tem tudi sklad za plače prav s poviševanjem cen. Dvoje je treba upoštevati pri tem: predvsem, da ne bo mogoče navijati cen za tisto blago, ki ga je že dovolj na trgu, pač pa bodo lahko naraščale cene le za tisto blago, ki ga primanjkuje. Ze zdavnaj smo se odločili, da cen umetno ne bomo tiščali navzdol, kajti gospodarski zakoni se ne puste kar tako krotiti (spomnite se, kako smo pred leti z uredbo znižali cene za tekstilno blago, pa so le-te navkljub uredbi kmalu poskočile navzgor in

še više, samo zaradi tega, ker je bilo blaga premalo. Prav sedaj pa tovarne znižujejo cene tekstilnega blaga zato, ker je le-ta vedno več in ker ga tudi uvažamo). Če govorimo o sproščnem gospodarjenju, je gotovo boljše, da cena tu in tam poraste, ker bo to znamenje, da določena blaga primanjkuje in da ga moramo več narediti ali pa, da ga moramo uvoziti. Letos pa je v planu pripravljenih 60 milijard dinarjev prav za nakup blaga, ki ga sami še ne naredimo dovolj in je zato bojazen, da bodo cene porasle, vsaj po našem mnenju zaenkrat odveč. In drugo, kar bi kazalo upoštevati, so organi družbenega upravljanja v teh podjetjih. Tako na primer bi morali potrošniški sveti nadzirati poslovanje trgovine, ki potem ne bi mogla delati prav vsega, česar bi se spomnili in kar bi hotela.

V drugi skupini podjetij — v tej so vse tovarne, torej vsa industrijska podjetja, pa dohodek zaenkrat ne bomo delili bistveno drugače. Prav na kratko bi lahko rekli, da je dohodek podjetja odvisen od lanskoletnih uspehov, kajti v izračunu se upoštevajo odnosi med lanskim dohodkom in seštevkom vseh tarinjskih postavk. Prav zaradi tega se mnoga podjetja pritožujejo — in to je ugovor, ki ga slišimo najbolj čisto — da niso v enakopravnem položaju in da bo tisti, ki je lansko leto delal slabše, lahko ustvaril letos večje dohodek in zato tudi večje plače. Sicer pa je res, da uredba ne prinaša enakih pogojev za vse, toda vedeti je treba, da predpisov, ki bi zgladili razlike med podjetji, ni mogoče odkriti. Najboljši odgovor na te pomisleke pa je dal tovariš, ki je uredbo primerjal s handi cap dirko konj, Sentjerneji in sploh prebivalci Dolenjske, najbrže vedo, kakšna dirka je to. Na startni črti stoje le najboljši konji, medtem ko so mladi žrebci tudi po nekaj sto metrov pred njimi. Razlike so torej velike — na cilju pa so ponavadi še vedno stari tekači prvi, mladi, ki pa so imeli dokajšnjo prednost, pa so se jim le precej približali. Če primerjamo to z našo industrijo, je stvar dokaj podobna. Tudi v industriji so tovarne, ki so dosegle že zelo visoko proizvodnjo in druge, ki so še daleč za najboljšimi. Prav te slabše imajo letos prednost in če jo bodo izkoristile, se bodo do konca leta prav gotovo približale najboljšim. To pa bi bil velik uspeh, ker bi s tem dosegli, da bodo vse tovarne, ki so sedaj slabše, boljše izkoristale kapacitete in povečale produktivnost ter na ta način ustvarile za nekaj 10 milijard več blaga. Najboljše tovarne zato sicer ne bi imele večjih prejemkov, toda večje količine blaga na trgu bodo ustvarile možnost za večje zniževanje cen, kar je prav tako prispevek k standardu. Ze zaradi tega se nam zdi ugovor, ki smo ga omenili nepotreben.

Za danes toliko o pomembnem odloku, ki bo prav gotovo prispeval k povečanju proizvodnosti vseh jugoslovanske industrije.

V. Zlet bratstva in enotnosti v Bihacu

MANIFESTACIJA MLADEGA RODU

Novomeška okrajna »ekspedicija« se je v nedeljo zvečer po štiridnevni odsotnosti vrnila iz Bihaca. Dež je preprečil udeležbo na slavnosti v Drvaru, pa tudi sicer je bil sovražnik št. 1 privediteljem in udeležencem zleta. Novomeška odprava je bila v celoti med najuspešnejšimi na zletu.

Naše timo bežne vtise s potovanja in bratskega srečanja v Bihacu.

Sprejem v Novem mestu. Sprejem šolskih otrok v Suhorju. V Metliki je kolono pričakala velika množica ljudi in domača godba. Na vsej poti v Bihac so domačini pozdravljali udeležence novomeške odprave. V majhni gorski vasici na Kordunu je bila svečanost ob spomeniku padlim borcem, kjer je udeležencem zleta opisal borbe na Kordunu in v Bosenski Krajinji član vodstva polkovnik Simo Livada, ki se je sam udeležil večine borb na tem udeležju.

Kolona se je ustavila tudi na Plitvicah, kjer si je mladina ogledala slikovita jezera. Nepozabni vtisi.

Pot nas je vodila dalje preko Slunja v Bihac, kjer je bil na trgu JLA slavnostni sprejem. Po sprejemu so udeleženci iz novomeškega okraja odšli v taborišče, kjer so taborniki pripravili nad 100 šotorov.

Prvi zletni dan je bil namenjen predvsem skušnjam nastopajočih oddelkov. Popoldne pa je bila svečanost ob spomeniku padlih borcev v mestnem parku, kjer je mimo ostalih tudi naša delegacija položila venec. Kmalu po svečanosti je bilo na stadionu tekmovalje v odbojki, nastopili sta tudi dve novomeški ekipi. Mladinci so tekmo z ekipo iz Vrgin mosta tesno izgubili z 1:2, medtem ko je prvo mesto novomeškega Partizana prebrčljivo premagalo okrepjeno ekipo Bihaca z 2:0. Čeprav je prireditve večkrat prekinil dež, je prvi dan v celoti uspel. Zvečer je bilo na ulicah Bihaca

prirejeno tekmovalje v balkanski štafeti, kjer so nastopili tudi Novomeščani in osvojili drugo mesto. Po tekmovalju je bil na trgu JLA kulturno-umetniški nastop, kjer je nastopila tudi folklorna skupina našega študentskega kluba. Velik uspeh je postal študentski sekstet s priljubljenimi Avsenikovimi polkami.

Glavni zletni dan je bil določen za 25. maj — Dan mladosti. Dopoldne so bile zadnje priprave za popoldanski javni nastop, razen tega pa tekmovalje v malem rokometu, kjer sta nastopili tudi moška in ženska ekipa črnomaljskega Partizana. Rokometalce Partizana iz Črnomlja so dosegle velik uspeh z zmago nad članom zvezne rokometne lige — Banja Luka, ki so jo premagale s 7:5 (3:1). Moška ekipa je bila po sodbi strokovnjakov in gledalcev najboljša na tekmovalju. Svojegega nasprotnika — Partizana iz Osijek — je premagala z rezultatom 16:5. Popoldanski nastop se je začel z defilejem vseh nastopajočih skozi mesto. Tu je bilo posebno lepo pozdravljeno pestro in številno zastopstvo iz novomeškega okraja.

Telovadni nastop je začel član Centralnega odbora LMJ Ale Galij iz Bihaca, ki je pozdravil goste in nastopajoče, pozdravil pa jih je tudi predsednik OLO Bihac Bogdan Pečanec. V začetku programa so okrajne zvezne Partizan prejele od prireditelja spominske zastave in pokale. Tudi posamezni okraji so obdarovali ostale soudeležene okrajne zveze. Novomeška delegacija je pokalno priznanje prejela od profesorja Bogdana Borčića in diplome. Po slavnostnem začetku se je izvršilo nad 20 točk sporeda, v katerem so poleg oddelkov Bosenske Krajine, Korduna in raznih krajev Hrvaške nastopili tudi oddelki mladincev in mladinc iz novomeškega okraja. Med najlepšimi točkami sporeda so bili nastopi članov Be-

senske Krajine, nastopi mladincev Bosenske Krajine z zastavami, nastopi ženskih in moških oddelkov z vajami za gimnastrijo in nastopi pripadnikov JLA garnizona Bihac. Med točke obsežnega sporeda so uvrstili tudi ekipni tek na 1600 metrov. Novomeška ekipa je s 50 točkami osvojila najboljšo mesto in lep pokal, med posamezniki pa je bil Lah na 2. in Tratar na 3. mestu.

Takoj po zaključku javnega nastopa se je vilo kot iz škafa in ni prenehalo vse do nasled-

njega dne. Zaradi deževja je vodstvo novomeške kolone sklenilo, da se ne udeležijo slavnostne otvoritve muzeja v Drvaru in se je odpravile proti domu. Polni najlepših vtisov in nepozabnih doživetij iz bratskih srečanj s Partizanom sosednih republik so se naši mladinci in mladinke vrnili s slavlja v Bihacu. Vreme nam res ni bilo tolikrat naklonjeno, vendar pa smo navzile dežju vztrajali in dostojno zastopali Dolenjsko na prvem srečanju mladine treh republik.

V petek — sprememba okrajnega družbenega plana in proračuna

V petek 31. maja bo ob 9.30 v Domu ljudske prosvete v Novem mestu 15. skupna seja odbornikov obeh zborov okrajnega ljudskega odbora, za katero je predložil predsednik OLO takle dnevni red:

1. Sprememba družbenega plana in proračuna okraja Novo mesto;
2. Poročilo sveta za notranje zadeve in splošno upravo;
3. Poročilo predsednika senata za prekrške;
4. Poročilo o delu okrajnih sodišč za leto 1956 v Metliki, Novem mestu in Trebnjem;
- 5.—8. Poročilo komisij za predpise in organizacijska vprašanja, za gospodarstvo, za prošnje ter prilože in za volitve ter imenovanja.

S slavlja v Dol. Toplicah

V petek 24. maja so Dolenjske Toplice že petič praznovali svoj krajevni praznik. Na ta dan pred petnajstimi leti je namreč odšla italijanska vojska posadka iz Toplice, ki so jih še isto uro zasedle partizanske enote. Od tedaj so Toplice dejansko ostale svobodne ves čas osvobodilne vojne. Le ob večjih ofenzivnih akcijah sovražne vojske se je zgodilo, da so bile Toplice za nekaj ur

ali največ nekaj dni ponovno zasede. Ob letošnjem praznovanju je bil poudarek predvsem na dveh stvareh: ker krajevni praznik sovpada s prvim praznovanjem Dneva mladosti, je pri programu praznovanja sodelovala predvsem mladina topličkih in okoliških šol z recitacijami, pevskimi in telovadnimi točkami; drugo pa je bilo v tem, da so Toplice na ta dan odprle svojo spo-

minsko sobo, posvečeno osvobodilni vojni.

Proslave so se udeležili poleg dokajšnjega števila Topličanov in okoličanov ter zdraviliških gostov tudi ljudski poslanec ing. Jože Levstik-Vid, republiški poslanec Viktor Zupančič, predstavnik OLO in ObLO Novo mesto, predstavnik Muzeja nar. osvoboditve LRS Milan Brezovar in mnogi domačini, ki so službeno zaposleni v drugih krajevni republike. Pred slavnostnim zborovanjem je bila svečana seja krajevnih organizacij; sledil je obhod z novomeško godbo na čelu, po zborovanju, na katerem so govorili domačin tov. Staniša, za njim pa poslanca ing. Levstik in podpredsednik OLO Zupančič ter bil izvajal kulturni program, je bila odprta tudi krajevna muzejska zbirka NOB, ki je sestavni del Dolenjskega muzeja v Novem mestu. Zbirko si je že prvi dan ogledalo dokaj ljudi.

KOČEVSKI IN LJUBLJANSKI OKRAJNI KOMITEE ZKS STA SE ZDRUŽILA

V petek, 24. maja, je bila v Ljubljani skupna seja kočevskega in ljubljanskega okrajnega komiteja Zveze komunistov, ki jo je vodil član izvršnega komiteja CK ZKS Ivan Maček — Matija. Med drugim je tovariš Maček omenil potrebo po združitvi obeh okrajnih komitejev, da so razpravljali o tem, da se tako razjasni položaj, da je moč začeti z združevanjem.

njem. Po krajšem razgovoru so sklenili, da bodo nov komitej sestavljali do naslednje okrajne konference Zveze komunistov člani obeh dosedanjih komitejev.

Na seji so izvolili tudi nov sekretariat združenega okrajnega komiteja, ki si je izbral za sekretarja novega OK Janca Vipotnika, za organizacijskega sekretarja pa Humberta Gačnika.

JADRAN — nova potniška ladja

18. maja so spustili v Splitu v morje novo potniško ladjo »JADRAN«. To je druga ladja iz serije modernih potniških ladij, kot je Jani splovljena »JUGOSLAVIJA«. Sprejme lahko 1200 potnikov, izpodriva 2600 ton vode, na uro pa lahko doseže 19 morskih milj. Letos bodo splovljše eno tako ladjo, kar je pomemben napredek našega pomorstva in tujskega prometa.

Zanimanje za kongres delavskih svetov

Kongresa delavskih svetov, ki bo prihodnji mesec v Beogradu, se bodo udeležili tudi predstavniki mnogih tujih držav. Udeležbo so že prijavili delegati Nacionalnega kongresa sindikatov Italije, Generalne federacije Francije, Kongresa dela Če-

iona, sindikalne organizacije iz Sovjetske zveze, Poljske, ČSR in Madžarske. Najavljene so tudi delegacije iz Velike Britanije, Maroka, Sirije, Izraela in zastopstvo Mednarodnega urada za delo.

IZSELJENSKI TEDEN BO LETOS V MAKEDONIJI

V pripravah za praznovanje letošnjega IZSELJENSKA tedna, ki bo od 8. do 15. julija v Skopju in Ohridu v Makedoniji, sodelujejo vse IZSELJENSKA matice Jugoslavije. Koordinacijski odbor matice je že poslal vabilo jugoslovanskim izseljencem in njihovim organizacijam, naj se v čim večjem številu udeležijo praznovanja IZSELJENSKA tedna v Makedoniji. V vabilu je med drugim rečeno:

»Čeprav ste si v novih domovinah ustvarili svoje domove, niste nikdar pozabili svojega rojstnega kraja. Vsi jugoslovanski narodi globoko cenijo vašo pomoč stari domovini, vaše želje za njen procvet, vašo pripravljenost, kakor tudi pripravljenost vaših mladih generacij, da kulturno in gospodarsko sodelujete s staro domovino in da jo bolje spoznate.

Glavno slavlje bo v Skopju in Ohridu

Letošnji IZSELJENSKI teden, ki je četrti po vrsti, bo od 8. do

15. julija. V tem tednu bodo v mestih jugoslovanskih republik kulturne prireditve in predavanja, glavne svečanosti pa bodo v Skopju in Ohridu v Makedoniji. Na obalah Vardarja in Ohridskega jezera bodo Jugoslovani in izseljenci jugoslovanskega porekla skupno prisostvovali svečanostim in kulturno-umetniškim prireditvam. Na številnih izletih si bodo gostje ogledali prirodne lepote in najlepše turistične kraje, dalje kulturne in zgodovinske zanimivosti, med kate-

rimu zavzema vidno mesto starodavni, prelepi Ohrid. Koordinacijski odbor IZSELJENSKA matice Jugoslavije vabi izseljence slovenskega, hrvaškega, makedonskega, srbskega in črnogorskega porekla, da se udeležijo praznovanja IZSELJENSKA tedna. Koordinacijski odbor vabi kot goste na te prireditve tudi predstavnike izseljenskih organizacij.

Za vse izseljence, ki se bodo udeležili praznovanja IZSELJENSKA tedna v Makedoniji, bodo IZSELJENSKA matice Jugoslavije priredile 12-

dnevno skupno potovanje po Jugoslaviji z avtobusi. Rojaki bodo potovali iz Zagreba do Beograda, Niša in Skopja ter bodo ostali tri dni na prireditvah in delali izlete. Iz Makedonije se bodo vračali preko zgodovinskega Kosova, Vrnjačke Banje, skozi zahodno Srbijo, preko Romanije, Sarajeva, Zenice in Banja Luke. V vseh teh krajih si bodo ogledali naravne lepote, zgodovinske in kulturne znamenitosti ter industrijske objekte.

(Nadaljevanje na 2 strani)

Takole so odhajali v sredo dopoldne iz Kostanjevice srečni in zadovoljni pionirji — čez 2000 jih je pelo na velikem pevskem festivalu, o katerem poročamo obširneje na 4. strani. — Na sliki: pionirji iz Sentjerneja na okrašenem vozu

IZSELJENSKI TEDEN

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Zanimive prireditve v interesantnih pokrajinah

(Prenos s 1. strani)

Izseljska matica Makedonije, kot gostitelj, je že ukrenila vse potrebno, da bo organizacija prireditev kar najbolj-ša. Proslava se bo začela v Skopju z odkritjem spominske plošče na novem, modernem kliničnem bloku bolnišnice v Skopju, za izgradnjo katerega je skupnost prispevala preko milijardo dinarjev, makedonski izseljenci iz ZDA in Kanade pa so darovali za njegovo opremo 154 tisoč dolarjev. Istega dne popoldne bo v Ohridu odprta Izseljska razstava, posvečena jugoslovanskim izseljencem. Zvečer bo ansambel narodnih plesov »Tanec« priredil koncert na čast izseljencem. Za naslednje dni so predvidene baletne in operne predstave Narodnega gledališča in simfoničnega orkestra iz Skopja. Čez dan si bodo gostje ogledali športne prireditve na vodi, zvečer pa se bodo lahko udeležili vožnje s čolni po Ohridskem jezeru. Na večer pred zaključkom proslav, 14. julija, bo predsednik okrajnega ljudskega odbora priredil sprejem za goste.

srbohrvaškem, slovenskem in angleškem jeziku.

Med Izseljenskim tednom bodo gostje stanovali v novem, reprezentativnem hotelu »Jugoslavija« v Ohridu, ki ga bodo prav v tem času odprli za javnost.

Tako bogato in pestro kulturnoumetniško življenje kot ga pripravljajo v Makedoniji za letošnji Izseljenski teden, naj bi se nadaljevalo tudi v naslednjih letih in naj bi postalo nekaj temelj bodočim festivalom na jugu naše domovine, kjer so že dani pogoji za letovanje okoli 3 tisoč turistov, katerim pa je treba nuditi boljše in pestrejšje razvedrilo.

Sredi avgusta še Izseljenski dan v Trbovljah in piknik na Polževem

Ker ima Slovenska izseljska matica veliko število izseljencev tudi v evropskih deželah — kar ni primer pri ostalih jugoslovanskih maticah — ki prihajajo na obisk

rojstne domovine v avgustu, ko je v Sloveniji tudi največ izseljencev iz prekomorskih dežel, bo Slovenska izseljska matica priredila zanje sredi avgusta Izseljenski dan v Trbovljah. Tudi podružnice Slovenske izseljske matice bodo priredile za rojake na svojem območju posebne dneve s prireditvami ali pa bodo rojake vabile na proslave, prireditve, odkritja in izlete v okviru krajevnih množičnih organizacij.

Lani 4. julija je Slovenska izseljska matica na željo rojakov iz ZDA pomagala njihovemu odboru organizirati plesno ameriškega praznika — Dan neodvisnosti — v Kamniški Bistrici. Ker so rojaki iz ZDA letos ponovno izrazili željo in prosili Slovensko izseljsko matico za pomoč pri organizaciji te proslave, je bila izbrala za praznovanje letošnjega ameriškega praznika Dom na Polževem. Tu bodo ameriški rojaki proslavili svoj praznik s piknikom v prosti naravi.

Ko je ameriško vojaško sodišče na Formozu oprostilo ameriškega narednika Roberta J. Reynolds, ni nihče pričakoval, da bo ta razsodba sprožila takšen val ogorčenja, kot ga je doživelo glavno mesto Tajpeh. Narednik Reynolds je bil namreč ubil nekega Kitajca, ki je skozi okno na vrhu opazoval njegovo ženo v kopalnici. Kitajska množica je po razsodbi napadla ameriško veleposlanstvo in ameriško čitalnico in obe poslopji opustošila, čeprav ni bilo smrtnih žrtev in so samo dva ameriška diplomata laže ranjena prepeljali v bolnišnico. Šele ko je vojska posredovala, so se demonstranti razšli. Značilno je, da so kitajska oblastva razrešila vojaškega poveljnika in šefa policije v Tajpehu.

Posamezni Američani so že delj časa opazovali na znamenja sovraštva do ameriških sil na Formozu, ki so začele prihajati na otok pred dvema letoma. Kmalu so okoli ameriških oporišč začela rasti majhna ameriška naselja. Nekateri Američani so se poročili s Kitajkami in prav ti so najbolj poznali razpoloženje množice. Nekateri funkcionarji ameriškega veleposlanstva na Formozu so tudi uvideli, da je treba rešiti »status ameriških vojakov«. Ti vojaki so na otoku uživali ekstraterritorialnost, kar pomeni, da jim niso sodila ameriška sodišča samo za prestopke v službi in v oporišču, ampak tudi za vse druge prestopke ali zločine, ki bi jih zagrešili v »civilu« med kitajskim prebivalstvom. Prav ta pravica do ekstraterritorialnosti pa je značilna za kolonialne dežele, ki so jo morale

v preteklosti priznavati močnejšemu kolonizatorju. Prav zato je bila reakcija množice tako huda, ker Kitajci menijo, da bi moralo Reynoldsu soditi kitajsko sodišče, ker je zagrešil zločin nad Kitajcem.

Vsa zadeva pa dobi globlji pomen, če upoštevamo, da je vprašanje ekstraterritorialnosti ameriških vojakov po-

ameriško razpoloženje v mnogih državah izvira iz občutka, ki ga imajo prebivalci teh dežel, da Američani prezirajo njihovo kulturo in običaje.

Pri vsem tem je zanimivo tudi to, da policija med neredi ni hotela streljati v množico in da so šele čete napravile red. To bi kazalo, da je nezadovoljstvo globlje, kot so ga hoteli nekateri naslikati. Vsekakor so ti neredi dali tudi močno propagandno orožje v roki LR Kitajski, ki že dolgo vodi diplomatsko in politično ofenzivo za sporazum s Cankajškom. Znano je, da je Ču En Laj, predsednik kitajske vlade na kopnem, ponudil Cankajški pomemben položaj v kitajski vladi, če bi se ta hotel sporazumeti z vlado v Pekingju.

EKSTRA-TERRITORIALNOST

sebno pereče tudi na Filipinih, na Japonskem in povsod drugod, kjer imajo Američani oporišča in kjer to načelo velja. Toda medtem ko bi narednik Reynolds za podoben zločin v Angliji prišel pred angleško sodišče, mu je na Formozu sodilo ameriško sodišče.

Videti je, da bo ta primer pospešil rešitev tega spornega vprašanja, kajal celo tako znani prijatelj ZDA, kot je filipinski veleposlanik v Washingtonu Carlos Romulo, je od tajpeških neredih izjavil, da so nedavne demonstracije proti Američanom na Japonskem, Južni Koreji in Formozu predvsem posledica, da ZDA ne spoštujejo suverenosti držav na Daljnem vzhodu. Celotno predsednik odbora predstavniškega doma ameriškega kongresa demokrat Clement Zablocky je izjavil, da protl-

Pred kratkim so ameriška oblastva poslala na Formozo baterijo atomskih izstrelkov, da bi podprla Cankajška in poudarila odločnost braniti Formozo za vsako ceno. Toda prav ta politika oporišč na tujih ozemljih prihaja vedno bolj v spor z gibanjem, ki se po vojni tako močno razraslo v Aziji. To gibanje, ki ga ne bo mogoče zaustaviti, nekateri imenujejo nacionalizem, drugi spet kako drugače. Mnogo azijskih držav je po vojni postalo neodvisnih in zato ni nič nenavadnega, če prebivalci osvobojenih držav zelo ljubosumno metre na vse, kar diši po zapostavljanju ali kolonialni preteklosti. In prav ekstraterritorialnost je tista določba, ki jih najbolj spominja na nekdanje kolonialistične čase in bele gospodarje.

TRŽNO POROČILO

V ponedeljek, 27. maja, je bil živilski trg v Novem mestu zaradi dežja slabo založen. V glavnem je bilo dobiti le jajca, po 12 din, solato, po 50 din kg in nekaj semen.

Cene mesu: govodina po 280 din, teletina po 320 din, svinina po 360 din.

S SEJMISCA

Na sejmu je bilo pripeljanj 520 prašičev v starosti od 6 tednov do 7 mesecev. Prodanih je bilo 319. Cena prašičem: od 6 do 10 tednov starih 3000 do 5500 din, od 4-7 mesecev 5000 do 13000 din. Poleg domačih kupcev so prišli sejmariji iz okolice Ljubljane, iz Kočevja, Bele krajine in Splita. Povprečna cena prašičem je bila 3500 do 4500 din.

Več obrtnikov - manj šušmarjev

Na nedavnem zborovanju predstavnikov delavskih svetov obrtnih podjetij v Novem mestu so razpravljali tudi o šušmarstvu. Dejstvo je, da se navzlic vsem prizadevanjem šušmarstvo razrašča.

V poročilu Miloša Jevčeka o nastanku in razvoju delavskega samoupravljanja je bilo med drugim rečeno, da se obrtnišvo ne razvija kot bi bilo potrebno, za to panogo gospodarstva dosedaj ni bilo pravega posluha, to pa se nam maščuje. Temu je kriva tudi slaba davčna politika ljudskih odborov in okoliški predpisi o obrtništvu. Tudi glede odpravljanja šušmarstva nimamo pravih prijemov.

Delegati so menili, da bi bilo treba izdajanje obrtnih dovoljenj poenostaviti, zlasti za kritične stroke in uslužnostne obrti. Menili so, da naj bi občine šušmarju raje izdale dovoljenje za opravljanje obrti, če je za tako obrt krajevna potreba kot da mu predpišejo simbolični davek. Potreba po obrtih so tudi zaradi konkurence. Pri tem so še menili, da bi naroč-

nik obrtnih uslug sami najbolje ocenili, kdo je sposoben opravljati to ali ono obrt. Slab obrtnik ne bo imej naročil, zlasti ne, če bo takih obrtnikov dovolj. Obrtno dovoljenje naj bi se izdalo prosluču še pred pozitivno mojstrskega izpita. Vse zakonite naloge glede obrti prehajajo na občinske ljudske odbore (izdajanje obrtnih dovoljenj, predpisovanje družbenih obveznosti in ustanavljanje novih obrtnih podjetij).

Tudi sistem nagrajevanja v obrti je slab, zato sjudje beže od obrti v industrijo. Delegatka šiviljskega podjetja v Metliki je navedla, da je 6 pomočnikov odpovedalo delovno razmerje, ker se bodo raje zaposlile v tovarni, kjer več zaslužijo.

Od občinskih ljudskih odborov je torej odvisno, ali se bo šušmarstvo, to je nezakonito izvrševanje obrti, še naprej krepilo ali pa se bo spremenilo v zakonito opravljanje obrtnih storitev in izpolnitev občutne vrzeli v tej panogi gospodarstva. Vsekakor je potrebna pri tem prežetost in daljnovidnejša politika.

»ZORA« obnova obrata — večja proizvodnja

Pod imenom »Zora« obratuje v Crnomlju pravzaprav dve podjetji: Lesna industrija »Zora« in valjni mlin »Zora«. Ker sta bili prej last enega zasebnika in ker sta pod eno streho, ju mnogi smatrajo za eno podjetje.

Kolektiv lesne industrije šteje 36 ljudi z upravo vred. Obrat sam je zastarel in na neprimernem kraju, zato so delovni pogoji dokaj težki. Zasebnik je gradil pač za to, da bo podjetje domašlo dobiček, ni pa se oziral na delovne pogoje delavcev. Navzlic temu je kolektiv v teh letih po vojni dosegel že vrsto uspehov, kar mu je uspelo le s požrtvovalnim delom. Samo leta 1955 je imelo podjetje nad 19 milijonov dinarjev dobička, lani pa tudi nad 4 in pol milijona dinarjev, čeprav so se pogoji z nakupom in prodajo lesa poslabšali.

Od lanskega leta dalje podjetje ne odkupuje hlodovine neposredno od gozdnih posestnikov, pač pa posredujejo za ves odkup lesa od zasebnikov kmetijske zadrage. Ker kmetje se po večini tudi sami sekajo les, gre po večini zaradi nevezkega razrezovanja dreves na hlode mnogo lesa v nič, oziroma izgubi na vrednosti. Dokler je podjetje odkupovalo nepo-

sredno od kmetovalcev, je s svojimi strokovnimi močmi vplivalo na pravilno iskoriščenje lesa in dobilo tako dolžine hlodovine, kakršno je zahteval trg in s kakršno je bilo mogoče doseči višje cene. Nestrokovni posek lesa in razrez na hlode močno znižuje pravno vrednost lesa. Iz slabo obdelane hlodovine kolektiv obrata ne more dobiti takih rezanih izdelkov, kot jih trg zahteva. Prav bi bilo, da bi se odkupovalci lesa pogovorili z lesno industrijo glede strokovne obdelave lesa od poseka dalje.

Tudi valjni mlin »Zora« ima zastarele in izrabljene naprave. Obratuje že od leta 1925. Stroj je mogoče držati v pogonu samo s stalnimi popravili. Mlin je uslužnostni in edini večji mlin v Beli krajini in obmejnih področjih Hrvaške. S starimi in izrabljenimi napravami ni mogoče dobiti takih mlevskih izdelkov, kot jih lahko z novimi in sodobnimi stroji. Veliko težav in stroškov ima mlin tudi zato, ker je brez zadostnih in primernih skladišč.

Pri »Zori« so že večkrat razpravljali, kako bi obnovili obrata in razširili proizvodnjo. Pri lesno industrijskem podjetju bi bilo treba dograditi oddelek za nadaljnjo obdelavo

Pred startom: obisk novomeskih modelarjev v Sentjerneju

Še o nesreči v Kloštru v Beli krajini

V nedeljo popoldan, 19. maja je bil na kloštrskem pokopališču pogreb pokojnega domačina Stanika Skvarče. Po pogrebu je prišlo deževati, zato se je večja skupina ljudi zatekla pred bližajočo se nevihto v najbližjo domačijo v Kloštru — k PLUTOVIM. Kmalu nato je nenadoma iz strela po zidu bliskanja, udarila močna strela v električni drog, ki je oddaljen od Plutove hiše kakih 150 m in v hrusko pred hišo.

Ker je električna napeljava v vsi brez nujno potrebnih ozemljitvenih naprav brez strela po zidu udarila v hišo, ubila partizanskega vodvo Metko Cerjanc in upokojenca Lovrenca Struklja, oba iz Gradaca. Strela je tudi poškodovala v omanila še 20 oseb, ki so bile v hiši. Prav tako je prišlo zaradi pomanjkljivega zavarova-

nja električne napeljave do nepotrebnih manjših okvar in nevarnih doživljanj skoraj po vsej vasi.

Vsi prizadeti vaščani v tej veliki nesreči in ostali občani se čudimo, da podjetje »DES« — obrat Crnomelj ni zmozel nekaj borih tisočakov za nujno potrebno ozemljitev, ki bi verjetno preprečila to hudo nesrečo. Dan po nesreči je imenovano podjetje takoj napravilo ozemljitve na prizadetem mestu! Menimo, da bi bilo pravilno, da se za to zadevo poznajo odgovorni funkcionarji, da je že skrajni čas, da se po terenu pregledajo prav vse električne instalacije in uredijo potrebne ozemljitve, toda ne šele po nesrečah, temveč načrtno in ob pravem času.

Kaj pravite?

O nesrečah, ki jih povzročajo na cestah pešci in vozniki, časopisno vedno pogosteje poročajo.

Vse bolj prihajajo do prepričanja naši odgovorni organi, da je treba začeti tudi po šolah poučevati mladino v prometnih predpisih, odrasle pa s tečaji in obveznimi predavanji. Sem menja, da bi bilo nujno uvesti izpite iz prometnih predpisov v vseh šolah in za vse lastnike katerih koli vozil. Tu mislim na kolektarje in lastnike kmetijskih voz, ki zlasti na novih cestah ovirajo promet in povzročajo nesreče. Marsikateri vozač motornih vozil ali kolesarjev bi potrdil, da je naletel že večkrat na kmetijskega voznika z natovorjenim vozom, ki je lepo vozil po sredi ceste, stopal za vozom in se mirno pogovarjal s sopotnikom ali pa kinkal na vozu.

Če takega nediscipliniranega voznika opozorijo, te še nahruji, da si siten, da se umakni v jarek in podobno. Ali ne bi bilo umestno tudi te voznike poklicati na tečaj o cestno-prometnih predpisih in zahtevati, da tudi opravijo izpit?

Vse to nas vse resnično sili, da temu vprašanju, ki resno ogroža našo varnost na podeželskih cestah, posvetimo vso pažnjo in čimprej začnemo z vzgojo pri najmlajših.

Morda bi ne bilo napak enkrat v letu vpeljati teden prometa. V katerem bi se poučili o tem važnem vprašanju preko šole, predavanj, filma, radija in tiska.

Treba pa je začeti in to čimprej!

J. T.

V TEMU TEDNU NABIRAMO:

Cvet matjih tačic (450 din), bežga osutega (200 din), rdeče deteljice — travniške (100 din).

List regrata (100 din), ozkolistnega trpotca (80 din), breze (20 din), melise (150 din), hrbske reše brez pecljev (500 din), pešina (70 din), gozdne jagode (110 din), šmarnice (120 din), slezenovca (200 din).

Rastlino hribske reše (260 din), jetičnika (120 din), ženiklja (140 din), materine dušice (45 din), dišeče perle — valdmajster (125 din), krvavega mlečka (100 dinarjev).

Lubje češminovih korenin (120 din), krhlike (60 din).

Korenine baldrijana (260 din), ženiklja (250 din), šmarnice (300 din) gladeža (58 din), regrata (116 din), habata (40 din), male norice (45 din).

Vrščiki gloga (50 din).

Opozorilo. Prenehajte z nabiranjem glogovega cveta, nabirajte glogove vrščike. List breze se bo nabiral samo do 20. junija, pohitite z nabiranjem.

STEFAN SIMONČIČ, pro dседnik okrajnega sodišča: PRAVICE STRANK v splošnem upravnem postopku

Ze državljanjska disciplinazahveva, da se povabljeni odzove vabilu. Če pa tega ne stori, se lahko kaznuje z denarno kaznijo do 5.000 din, privede s silo in se mu naloži še plačilo stroškov.

Stranka ima pravico za dokazovanje svojih trditvev predlagati organu, ki vodi postopek, da uporabi pri dokazovanju določene listine, priče, izvedence in ogled. Listine mora predložiti na vpogled tudi tretja oseba, če so pri nji; taka oseba, ki iz neopravičenih vzrokov noče predložiti listin, sme biti kaznovana najprej z denarno kaznijo do 5.000 din; če se pa še ne spemeteje, z zaporom, ki traja toliko časa, dokler si ne premisli, vendar največ do 15 dni. Taka prisilna sredstva se uporabijo tudi zoper pričo, ki noče pričati. Priča sme namreč le iz opravičenih razlogov odreči pričevanje, tako n. pr. če bi z odgovorom na vprašanje spravila v hudo sramoto, občutno premoženjsko škodo ali pa kazenski pregon sebe, svojega krvnega sorodnika v ravni vrsti ali v stranski vrsti do vstetega 3. kolena, svojega zakonca ali če bi s tem prekršila uradno tajnost in dr. Na to pravico mora biti priča v postopku posebno opozorjena. Uradna oseba lahko tudi odloči, naj priča prisreže na svojo izpovedbo. Priča mora govoriti resnico in ne sme ničesar zamlčati, vedno pa naj tudi pove, odkod ve to, o čemer priča.

2. Z odločbo odloči organ o glavni stvari, ki je bila predmet postopka. Le izjemoma lahko odloči tudi ustno, sicer pa mora biti odločba izdana v pisni obliki. Stranka naj dobro prebere odločbo t. j. izrek (dispozitiv) in obrazložitev, ker bo le tako imela jasno predstavlo, kateri zakoniti predpisi in razlogi; so vodili organa pri odločanju. Če pri tem opazi pomote v imenih in številkah, spisne ali računске pomote, naj opozori organa, ki je izdal odločbo, da jo popravi.

Vsaka odločba ima tudi pravni pouk, t. j. na koga se stranka lahko pritoži, pri kom, pritožbeni rok, koliko znaša taksa za pritožbo in da lahko poda pritožbo tudi na zapisnik. Temu delu pa stranke polagajo dostikrat premalo pažnje. Pritožbo, ki jo vloži nezadovoljna stranka, mora izročiti ali poslati naravnost organu, ki je na prvi stopnji izdal odločbo. Če bo tedaj odposlal pritožnik pritožbo na organ, ki je po zakonu upravičen odločati o pritožbi, se izpostavi s tem nevarnosti, da bo pritožba zavrnjena kot prepozna. Vsake pritožba mora namreč prispeti k organu prve stopnje v zakonitem pritožbenem roku; ta je po pravilu 15 dni in začne teči z naslednjim dnevom od vročitve. Zato bo imela stranka samo škodo, če bo vložila pritožbo zoper odločbo, ki jo je n. pr. izdal občinski upravni organ pri okrajnem upravnem organu. Utegne se namreč zgoditi, da pritožbeni organ ne bo poslal pritožbe še v 15 dnevem roku prvostopnemu organu in jo bo ta zato kot prepozno zavrgel. Vrtnitev v prejšnje stanje je tudi v takih primerih le izjema, n. pr. nevednost ali pomota. Stranka pa lahko odda pritožbo tudi po pošti priporočeno. Če to stori zadnji dan pritožbenega roka, se dan oddaja na pošto šteje za dan izročitve organu, na katerega je vloga naslovljena. Stranka lahko da pritožbo tudi na zapisnik pri organu, ki je odločal. To sedaj v upravnem postopku ni bila praksa, pač pa se stranke tega poslužujejo v polni meri pri rednih sodiščih.

Nov delavski svet NOVOLESA: Delavsko upravljanje ni lahko delo

Zelo skrbno so delavci in uslužbenci podjetja NOVOLESA izbrali že kandidate za novi delavski svet, ki so ga volili leto aprila. Vsak predlog so posebej obravnavali. Še bolj preudarno so opravili volitve, zato so prepričani, da so prišli v delavski svet res najbolj sposobni delavci in delavke, ki bodo nadaljevali delo prejšnjega sveta. Značilno je, da na obratih Soteska in Straža ni bila izvoljena nobena ženska, na obratu Novo mesto pa jih je bilo izvoljenih pet. Člani kolektiva pojasnjujejo to s tem, da so volili pač tiste člane, za katere vedo, da se javno udeležujejo in se zanimajo za probleme podjetja, ne glede ali so to ženske ali moški.

Naučili so se gospodariti

Na prvem zasedanju novoizvoljenega delavskega sveta je poročal predsednik prejšnjega sveta Karel Yltanc. V uvodu je poudaril, da je delavsko samoupravljanje v podjetju pognalo krepke korenine in da ni bilo vprašanja, o katerem ne bi sklepal delavski svet. Večina članov delavskega sveta se je živo zanimala za gospodarjenje. Skratka, ljudje so se naučili gospodariti. Časi, ko so govorili na sejah in zasedanjih samo uslužbeni, so minili in je zaslugu tudi tehnične vodstva podjetja, ki pripravil vse potrebno gradivo za seje odločanje pa prepustil orkanom delavskega samoupravljanja.

V enajstih mesecih je imel delavski svet 9 zasedanj. Za pomoč pri delu je imenoval več

vedno večjim zahtevam trga. pač pa je treba tudi priskrbeti boljše stroje in postopno modernizirati proizvodnjo.

Podjetje je imelo v preteklem letu škodo zaradi požara na obratu Novo mesto in zaradi poplave na obratu Straža. Da bi se zmanjšala okvara rezanege lesa, je delavski svet sklenil postaviti lope za rezan les. Prav tako je sklenil postaviti v Soteski nov predelovalni obrat, izboljšati strojne naprave v parketarni in druge naprave. V celoti bo letos podjetje porabilo iz lastnih sredstev za investicijsko vzdrževanje okoli 15 milijonov in za nakup novih osnovnih sredstev okoli 10 milijonov dinarjev.

Trda borba za obstoj

Razlika v lastni in prodajni ceni rezanega lesa se je v enem letu občutno zmanjšala. To je zahtevalo od celotnega kolektiva skrajne napore pri izpolnjevanju načrta. Navzlic povečani storilnosti je zaradi višjih cen surovin in nižjih cen izdelkom vrednost bruto proizvodnje na enega delavca padla za več kot 26.000 din, temu priča tudi dobiček. Kako obdržati donosnost podjetja navzlic dražjim surovinam in več

strokovno znanje. Delavski svet meni, da je treba omogočiti članom kolektiva specializacijo za posamezne naloge proizvodnje in praktično izpolnjevanje. Časi, ko si lahko prodal vse, so minili; za vsak nov izhod pa so potrebni točni izračuni in dobro obvladanje proizvodnje. Prizadevanje za strokovno izpolnjevanje delavcev in uslužbencev ter za pravilno nagrajevanje in je ostane glavna naloga organov delavskega samoupravljanja.

Za predsednika delavskega sveta, ki šteje 41 članov, so na prvi seji izvolili Jožeta Štoka, z obrata Straža. Upravnii odbor podjetja šteje 14 članov. Predseduje mu Marjan Okroglič, ki je pri volitvah dobil največ glasov. Za lažje izvajanje številnih nalog in pomoč pri delu je delavski svet izvolil iz vrst kolektiva 6 komisij: gospodarsko komisijo, komisije za tarifna vprašanja, za tehnična vprašanja, za prošnje in pritožbe, za analitično oceno delovnih mest in za proučevanje in za požarno varnostno zaščito. Prav tako obstaja pri delavskem svetu tudi disciplinsko sodišče.

Povsod je treba videti človeka

Razen skrbi za stroje in naprave je delavski svet posvčal pažnjo ljudem v proizvodnji. Novi tarifni pravilnik, ki ga je pripravil upravni odbor, pomeni delno izboljšanje nagrajevanja, zato ga je delavski svet potrdil in priporočil takojšnje izvajanje. Vsako leto organizirajo v podjetju seminarje za pridobivanje kvalifikacije. Za seminarje za člane delavskega sveta je bilo premalo zanimanja.

Premalo imalo visoko kvalificiranega kadra. Boljša kakovost izdelkov, prilagajevanje proizvodnje trgu in boljša organizacija dela zahtevajo višje

PRAZNIK POLJANSKE DOLINE Skromno, toda obetajoče

Nagel razmah partizanstva na Dolenjskem spomlad leta 1942 in drzne akcije partizanskih enot ob sodelovanju skoraj vsega prebivalstva so nagale italijanski okupatorjem na tem območju strah v kosti. Naglo so se umikali v utrjene postojanke že po prvih napadih partizanov. Tako je kmalu nastalo osvojenno ozemlje, na katerem so poglonekali novi državni ureditvi in ljudski oblasti. Ponejstri vdori sovražnika in njegovo divjanje teh kali niso mogli uiniti.

V južnem področju Dolenjske je ostala od nešteti italijanskih postojank na podeželju le postojanka v Starem trgu ob Kolpi, ki je bila že takrat močno utrjena. To postojanko so partizanske enote Kočevske in Bele krajine napadle v jutranjih urah 1. junija 1942. To je bil prvi napad partizanskih enot v večjem obsegu pod enotnim vodstvom. Zaradi izredno težavnega terena in močnih bunkerjev ter velike premoči, ki je prišla napadeni postojanki v pomoč, postojanka ni bila v celoti likvidirana. Padlo je veliko Italijanov in zgorelo precej njihove opreme. Kar pa je bilo glavno, navzlic povečanemu številu vojakov v postojanki, ki so jo posledje še bolj utrdili in obdali z minkskim poljem ter bodočo žico, si fašisti niso upali niti pokazati glave iz postojanke vse do rošice ofenzive v avgustu istega leta. Do žice je segala oblast novo formiranih narodnosvobodilnih odborov in operativno področje partizanskih enot. Fašisti v postojanki so vzdrževali zveze s Crnomiljem samo z močnimi avtomobilnimi vozili. Se te kolone so si upale le preko Sinjega vrha in Vinice. Čez Tančo goro ali Miklarje je bila zanje pot preveč tvegana.

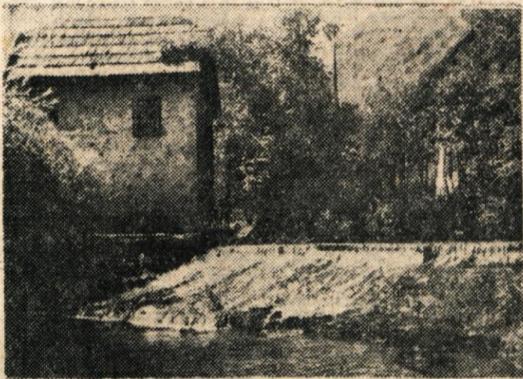
Prebivalci Poljanske doline, ki so se v veliki meri pridružili Osvobodilni fronti že od priletka, so množično podpirali partizane v njihovem prizadevanju in priznavali oblast narodnosvobodilnih odborov. Zato smatrajo za najpomembnejši dan v zgodovini njihove doline 1. junij 1942 in so si ga izbrali za svoj praznik. Letos ga bodo praznovali četrtič.

PRED ODLOČITVJO

Razumljivo je, da ob letošnjih pripravah na praznovanje praznika stopa v ospredje zanimanja in razprav po vseh ostalih gospodarskih vprašanjih vprašanje politično teritorialne opredelitve doline, vprašanje: kam?

Nastanek samostojne komunne za Poljansko dolino je bila samo začasna — in lahko trdim

ne preveč posrečena — rešitev. V nadaljnjem utrjevanju in krepitvi komunalnega sistema tako občina nima bodočnosti. Občina Predgrad je najmanjša v republiki in šteje s priključenimi prebivalci bližnjih kočevskih vasi le okoli 1700 prebivalcev. Če računamo, da mora imeti administrativni aparat tudi majhne občine vsaj 15 ali 16 uslužbencev — toliko jim mora imeti za redno poslovanje — pomeni to, da pride na občinski uslužbenec na približno 106 prebivalcev, kar je precejšnja obremenitev za družbeni proračun (v občini novomeškega okraja pride povprečno na 260 prebivalcev en občinski uslužbenec). K temu je treba priložiti še gospodarsko pasivnost doline, ki je brez podjetij in prometnih zvez.

Ob mlinu v Dolu na Kolpi v pomladnih dneh

Takoj, ali še prej, kot se je načelo vprašanje nadaljnega obstoja okraja Kočevje, kateremu je bila priključena občina Predgrad, je nastalo vprašanje med prebivalci samimi, glede nadaljnega obstoja samostojne občine Predgrad. Temu se razumljivo pridružuje še vprašanje, kam naj se dolina priključi v primeru, da ne bo v Kočevju sedež okraja. Eden bistvenih razlogov, da se je dolina takrat odcepila od ostale Bele krajine, je bila namreč manjša razdalja do Kočevja kot do Novega mesta. S tem ko preneha obstajati okraj Kočevje, ta razlog izgubi pomen.

»SVETOVALCI« NA DELU
Kotaj se je pričela razprava o prenehanju, odnosno priključitvi kočevskega okraja enemu od sosednjih okrajev v celoti ali deloma ter se je postavilo vprašanje, kam naj se v primeru ukinitve občine Predgrad priključi Poljanska dolina, so se že našli tajni in javni »svetovalci«, ki svetujejo, kam bi bilo boljše. Taki »svetovalci« imajo tudi svoje razloge in dokaze: »tam bo

boljše, je močnejši okraj ali občina, imajo več tovarn, so bolj bogati, imajo vpludne uslužbence, tam nam bodo lahko veliko dali, ti nam pa niso nič in od njih nimamo kaj pričakovati, sami so potrebni vsega«. Take in podobne razloge in »dokazila« imajo vedno pri roki. »Svetovalce«, ki s takimi aduti zagovarjajo bodisi priključenje okraja ali kraja tja ali drugam, je precej.

Vsako »tako svetovanje« je treba odločno zavrniti, navajanje razlogov za tja ali drugam pa odločno obsoditi! Pomoč posameznim krajem za gospodarski in kulturni napredek gre vedno iz družbenih sredstev, do teh pa ima pravico vsakdo. Nikakor ni zasluha posamezniku, da nekdo morda res dobi več teh sredstev, pač pa je prav govorilo to krivdca, da dobi zato

ne, je treba v celoti prepustiti samim prebivalcem. Preprosti ljudje znajo pametno misliti, zato jim je treba prepustiti prsto opredelitev.

POTREBNA JE ENOTNOST

Na žalost se tudi v Poljanski dolini ob tem vprašanju pojavlja različno mnenje, čisto gotovo na osnovi »dokazov« in protidokazov ter razlogov in protirazlogov. Kaže, da so posredni tudi stara, z ničemer utemeljena medvaška trenja. To je škodljivo, to je treba opustiti!

Prvi junij ni samo spomin na veliko partizansko akcijo. To je še bolj praznik enotnosti vse Poljanske doline v tistih najtežjih, toda slavnih dneh naše zgodovine. Koliko bi bilo manj žrtve in gorja, če bi Poljanci ostali tako enotni vse do danes, ko ne bi dopustili med vojno, da sta jih huzarska farizeja v talarjih z izkoriščanjem verskih čustev ljudi! Gospodarski napredek, ki je tako nujno potreben, je odvisen od enotne volje vseh prebivalcev, ne pa od ugibanja in obljubljanja, kdo bo več dal, pa tudi od enotne zahteve, da dobe to, kar so upravičeni dobiti. Letošnje praznovanje naj bo v znamenju sloge in enotnosti vseh, ker je to največje jamstvo napredka.

P. Romanič

Skromno in neopazno se je v zadnjih treh mescih razvilo v Novem mestu novo podjetje. Mnogi, zlasti obrtniki, so opazili njegove izdelke prej (v izložbah »Zeleznine«) kot pa podjetje samo, ki se je skrilo v dva skromna prostorčka v Kandiji. Njegova električna spajkala in brzokuhalniki so prišli na trg v škatlah z rdečimi etiketami in marsikdo se je začudeno vprašal: »ELA v Novem mestu? Ne poznam.«

Pa jo spoznajmo, ELO — najmlajše novomeško podjetje za izdelovanje elektrotehničnih aparatov. Mojster Alojz Soln se pred meseci ni ustrašil, ko je bilo treba začeti zares iz nič postavljati novo delavnico. Vpeljal je pomočnika in tri delavke, ki so se lotili izdelovanja sestavnih delov za spajkala in brzokuhalnike. Sam je izdelal večino potrebnega orodja in pripravil za delo, sami so naredili talilno peč za aluminij in dve sušilni peči, vse iz stolihi tisočakov, ki jih je dal ObLO Novo mesto novi delavnici. Kmalu so prišli na trg prvi izdelki: spajkala od 75 do 500 vatov. V čem se razlikujejo od podobnih izdelkov, smo vprašali tovaršiša Solna. »Izolacija je boljša, spajkalo je absolutno zaprto in — veliko cenejše je!« je odgovoril.

Bi radi hitro zagreli liter vode ali pogreli kavo, čaj ali kakšno drugo tekočino? »Električna riba«, ki jo daje na trg ELA, vam

del kuhalnika, je izdelana iz najboljšega električnega in izolacijskega materiala. Za pretres ali udarec je manj občutljiva kot podobni uvoženi kuhalniki, predvsem pa je popolnoma varno zaprta in seveda — cenejša od uvoženih.

Podjetje ima seveda še druge

Tudi to nas zanima

Dva naša kmetijska strokovnjaka sta se 20. maja udeležila skupščine mednarodne organizacije kmetijskih pridelovalcev v Lafayeti (državi Indiana v ZDA). Ta organizacija, ki je imela zdaj deveto skupščino, ima kratico FIPA.

načrte, kot n. pr. izdelovanje kaloriferjev (grelnih naprav), proizvodnjo miniaturnih elektromotorjev, kuhalnikov s 5-letnim jamstvom in še kaj. Z o

zdaj naredijo do 300 spajkal na mesec, ko pa se bodo preselili v boljše prostore, se bo razmahnila tudi proizvodnja, po kateri že zdaj vprašujejo velika trgovska podjetja.

Vse kaže, da ELI dela ne bo manjkalo. Spet je potrjen naš rek, da iz malega raste veliko, če se dela lotijo ljudje, ki hočejo naprej.

Poravnana naročnina — brezplačno nezgodno zavarovanje! Ne odlašajte s plačilom naročnine, list je plačljiv vnaprej!

TEŽAVE IN USPEHI

Turistično-olepševalnega društva v Metliki

Če je dom ali delovna soba ogledalo človeka, je zunanja podoba mesta ali vasi ogledalo vseh ljudi, ki tam prebivajo. In če je ponekod podoba v tem zrcalu lepa, drugod zopet manj lepa ali celo grda, se v tej podobi pač zrcali smisel za lepoto, prizadevnost, zrelost enih prebivalcev pa spet brezbriznost, nemarnost in neodgovornost drugih.

Kaj naj rečemo o prebivalcih Metlike? Zal, da jih moramo lepo vedno prističi k drugim. Sicer se pozna prizadevanje posameznikov, pozna se vzgoja mladih ljudi, toda je že tako, da včasih deset ljudi komaj pospravi tisto, kar lahko en sam brez velikega truda razmeče in razkopije.

Se vam zdi mogoče ta trditve pretirane? Verjemite, nil Pred leti je bil v Metliki olo-

vek z Gorenjskega, ki je povedal, kako v njihovi vasi kmetije skoraj tekmujejo, kdo si bo bolj smotno uredil hišo, kdo si bo napravil lepšo ograjo okoli vrta, kdo bo imel lepše urejeno in počiščeno dvorišče. In prvo, kar je ta človek pri nas opazil, je bilo, da je takega prizadevanja v Metliki bore malo. Ljudje so sicer dobri, gostoljubni, še bolj kot v mestu na vaseh, toda snaga in čistota... O tem pa rajši ni govoril.

Kdo naj vzgaja take ljudi?

Menda so bile potrebne take besede, da človek spozna koliko pionirskega dela je opravilo in bo še moralo opraviti Turistično-olepševalno društvo v Metliki. Stiri leta, odkar obstoja, sicer niso veliko, vendar so prvi uspehi že tu, čeprav ne taki, kot bi bili lahko, če ne bi pri delu poprijeli samo odborniki, ampak bi prizadevno sodelovali vsi prebivalci. Na novo urejeno kopalnico na Kolpi, urejeni park na grajskem vrtu, nasadi pred občinsko hišo, na Partizanskem trgu, na prostoru pred tovarno BETI, nad izvirov Obrha in še tu in tam priča o delu odbora in še o vestni roki vrtnarja Jožeta Tomca, ki hoče z novimi nasadi ljudem vsaditi ljubezen do javnih nasadov, hkrati pa tudi ljubezen do skupne imovine. Zal je to njegovo prizadevanje kakor tudi prizadevanje članov Turistično-olepševalnega društva dostikrat kaj slabo poplačano: razbit in pokraden inventar na kopalnici, polomljena ograja in poškodovane lipe v Obrhu, potrgano

la tudi dva izleta, in sicer za junij predviden izlet v Trzin in na Ljubelj.

Pri volitvah je bil izvoljen skoraj ves stari odbor. In še to naj pride v metliško kroniko: obnega zbora Turistično-olepševalnega društva v Metliki, v katerem delajo predvsem prišleki, so se 1. junija 1957 udeležili tudi 4 (štirje!) Metličani-domačini.

-ar

Sodelujejo naj vsi, sicer uspehov ne bo

O vseh teh neuspešnostih pa tudi o svojih prihodnjih načrtih so člani društva razpravljali na svojem zadnjem letnem občnem zboru 16. maja. Predvsem bo društvo skušalo povečati število članstva in sklenjeno je bilo, da se bo pri društvu osnoval tudi pionirski odsek, saj je treba s to vrsto vzgoje začeti prav pri mladini. V tesnem sodelovanju z občinskim ljudskim odborom in Svetom za turizem in gostinstvo bo odbor nadaljeval z urejanjem sanitarnih naprav v Metliki, pri čemer je mišljeno tudi nabava košev za smeti ter enega ali dveh higienskih smetarskih vozčkov. Nujno bi bilo seveda potrebno tudi javno stranišče in oglasne deske. Zasejane bodo nove zelene površine in tudi nasad nad Obrhom, ki je zdaj že hudo opustošen, bo obnoven.

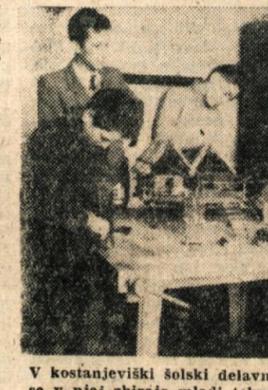
Seveda bo mogoče biti marsikaj urejeno samo v soglasju s prizadetimi lastniki: tako odstranitev zadnjih vojni ruševin, povečanje števila tujskih sob, opešanje hišnih pročelij, okrasitev oken s cvetlicami v lončkih in podobno. O vsem tem so se na občnem zboru živahno razgovorili in je tudi navzoči zastopnik Turistične zveze Slovenije pohvalil prizadevnost članov metliške podružnice. Ta bo to leto za svoje člane organizira-

Zadnji pohod skozi Novo mesto — pred maturo in odločitvijo: kam potem? V ponedeljek, 20. maja dopolne so šli letošnji osmošolci kot vsako leto pred maturo skozi mesto, nato pa so slovesno izročili sedmošolcem svojo oblast...«

V nedeljo pionirski pevski festival v Novem mestu, Mokronogu in na Mirni

Občinski pevski festivali pionirjev bodo v nedeljo zaključeni. Mladi pevci občine Mirna, Mokronog in Novo mesto bodo pokazali na javnih nastopih, kako goje lepo slovensko pesem. V Novem mestu bo pevska revija ob devetih dopoldne v dvorani Doma ljudske prosvete, kamor vabijo prisedetli vse Novomeščane, prijatelje petja in našega mladega rodu.

V kostanjeviški šolski delavnici je zelo prijetno. Dan za dnem se v njej zbirajo mladi tehniki. Izdelujejo predvsem praktične predmete; tako so za vse šole v občini izdelali mostičarje in ogljenice, pa tudi večje število lesa za sušenje sadja, kar bodo šole uporabljale za učila.

KAM S CIGANI?

ZADNJA SEJA OKRAJNEGA SVETA ZA NOTRANJE ZADEVE JE BILA 15. MAJA NAMENJENA TREM VPRANJEM: OBRAVNAVANJU PROBLEMATIKE V ZVEZI S CIGANI NA PODROČJU NOVOMEŠKEGA OKRAJA, USTANOVITVI ODBORA PRI OLO ZA POMOČ OPDUŠČENIM OBSOJENECM IZ ZAPORA IN PREGLEDU DELA IN PROBLEMOV MATIČNE SLUŽBE V OKRAJU. DANES SI OGLEDJMO, KAKO JE S CIGANI

Cigani na Dolenjskem na splošno ne uživajo ugleda. Vse preveč so na glasu kot prijatelji tujih drobnih premičnih, kot klateži in delomrznici, ki radi tuji vliomijo, če nanese priložnost, kmetje pa se nenehno pritožujejo, da delajo Cigani okoli svojih taborišč precej škode, ko sekajo drevice, kirmijo konjčke s tujim senom ali s pašo po poljih in travnikih in podobno. In res so Cigani vse prepogostokrat na zatožnih klopek okrajnega in okrajnega sodišča v Novem mestu, pred sodniki za prekrške zaradi pretopov in javnega nerada, da ne omenjamo še kakšnega odgriznjene nosa ali nevarnega vbovljaja s pipcem, s čemer od časa do časa zaposlujejo kirurge v novomeški bolnišnici. Zares je težko verjeti sodniku, ko sliši vedno znova isto pesem: »Gospud, al nišem kradul! Gospud, al ga ješt nišem stihnu!« in tako naprej, na hodniku pred razpravno dvorano pa se zbirajo Ciganke s Cigančki in mešajo solze z vikom in krikom, da je naš nedolžen, spustite ga! V Novem mestu letno srečate Cigane vsek dan; človeka zaboli srce, ko vidi njihove razcapane otroke, ki ne poznajo vode in mla, ne hodijo v šolo in ne znajo drugega kot berati. Življenje, v kakršnem odraslo, jih zaradi zglodov starih rejših vrstnikov naravnost paha na pot pohajanja, priložnostnih

tativ in ljubljene breme. Koliko je bilo na račun ciganske življenja že izrečenih pripomb in kritik, dobrih in slabonamerih! Ali je socialistični družbi vseeno, kako je in kako bo s Cigani, ki živijo v naši sredi kot naši državljanji? Ne. Vprašanje, čeprav je preče in zasmotno, bo treba rešiti. Treba pa bo, da ga oblaštnim organom pomaga reševati tudi državljani, organizacije in delovni kolektivi. Prej ko odgovorimo na nestrpno vprašanje: »kako pomagati?« si ogledimo še nekaj števil in dejstev.

VSI NISO ENAKI

V novomeškem okraju živi 55 ciganskih družin s 395 družinskih člani. Od teh je — predvsem priložnostno — zaposlenih približno 60 Ciganov, ki delajo v kamnolomih, na cestah, drobilo kamenje, so zaposleni pri gozdnih upravnih in pri gradnji raznih kraljevskih poti. Nekateri se preživljajo z nabiranjem zelisa in z drugimi priložnostnimi zaslužki. Zaposleni Cigani prejemaajo za 44 otrok na mesec 121.180 din otroških dokladov, žal jih najpogosteje zapijejo, saj pijančujejo v dnevi, ko dobijo plače, kar cele družine, 6 Ciganov prejema pokojnino, 6 jih dobiva solce podpore, 8 pa invalidnine. Med NOB je bilo 13 Ciganov aktivnih pripadnikov NOV, dva sta bila internirana zaradi

sodelovanja; eden izmed bivših partizanov je zdaj rez. podoficer. Na splošno živijo družine zaposlenih Ciganov bolj urejeno kot nezaposleni Cigani. V okraju ima 13 Ciganov lastne hiše, ostali žive v gozdovih in barakah. Samo 38 otrok ciganskih družin obiskuje šolo; najpogostejši so v Crnomlju in v Metliki (tu hodijo v šolo redno vsi ciganski otroci) medtem ko n. pr. v Novem mestu, kjer živi na področju občine 68 Ciganov, ne hodi nihče k pouku. Sploh se opaža, da imajo Cigani smisel za red in izpolnjevanje državljanjskih dolžnosti predvsem tam, kjer so stalno naseljeni.

MNOGI SO SKREGANI Z ZAKONI, S PREDPISI IN Z NASIMI OBICAJI

Delali smo že, da večina Ciganov ni zaposlenih. Samo s priložnostnim delom družine posteno ne moreš preživeti. Kar ne dobe s prosjačenjem, ki je zlasti opazno pozimi in spomlad, to ukradejo. Najprejznjeji so tisti Cigani, ki se stalno selijo iz kraja v kraj in jih tudi ljudska milica najteže kazensko preganja. V njihove kotičke gre največ krompirja, koruze, kokiši, rac, pa tudi psov in mačk. Dv seveda ne kupujejo. Ker se hranijo tudi z mrhovino, ki jo pobirajo iz mr-

hovišč (iz Muhabera so odnesli približno 500 kg težko kravo iz mrhovišča in jo pojedli), obstaja resna nevarnost za razširjanje kužnih bolezni. Kmetje si v takih okolišnih ne upajo kaj stielje za živino, ker bi bila lahko okužena. Odtod seveda spet nova leza in srd nad Cigani, saj občuti prav kmet najpogosteje njihovo nasilnost, predrznost in neraznost.

Prijavno-odjavni dolžnosti Ciganov ne upoštevajo. Medtem ko stalno naseljene družine se nekatere priljavljajo in odjavljajo stalno bivališča, se te državljanjske dolžnosti umikajo klateče se družine. Nekatere Cigani skrivajo strelno orožje (seveda izven taborišč).

Izmed 55 ciganskih družin je pravilno sklenilo zakonsko zvezo le 28 parov; vsi ostali živijo v konubinatih, čes da velja zanje ciganske poroke. Znano je, da ciganske družine hitro narastajo, za otroke, za njihovo vzgojo in hudočnost pa si starši ne belijo glav.

Razen manjših tativ so med Cigani pogosti vliomi. Samo lani je bilo v kazenskem postopku v okraju 51 Ciganov, od teh 14 ciganske družine hitro narastajo, za otroke, za njihovo vzgojo in hudočnost pa si starši ne belijo glav.

prikrijava. Mlajši Cigani pogosto lažejo pri dajanju osebnih podatkov, nimajo osebnih izkaznic, taji osumljena dejanja in pod. Oškodovanci včasih tudi ne prijavijo tativ in vliomov, ker se bojijo maščevanja Ciganov. Vse to otežkuje preganjanje kaznivih dejanj, čeprav milenci v tej službeni dolžnosti ne popuščajo.

Tako se dolenski BRAJDIČI in HUDROVCI (taka je namreč večina priimkov Ciganov v našem okraju) neprestano spotikajo ob zakone in predpise. Ko jih zakon zgrabi in kaznuje, pa seveda ne pobrižejo poteti, da »nimajo nobenih pravic in podobno. Zal pozna večina Ciganov v okraju le grablje, medtem ko jim vije smr-

KAKO TOREJ POMAGATI?

V nedogled ciganskega vprašanja ni moč odlagati. Pripriljiv dokaz, da se da pomagati kažejo primeri tistih Ciganov, ki so si po vojni zgradili hišice in se počeno preživljajo z delom. Njihovi otroci hodijo v šolo. Prestopkov in v takih ciganskih družinah najmanj, ponekod celo nič. Z nasilnim združevanjem Ciganov v večjih taboriščih ne kaže znova poskušati; podobno delo kmalu po vojni v našem okraju ni ročilo pričakovanih uspehov. Izoblikovala pa so se v zadnjih letih nekakšna stalna naselja Ciganov v občinah Cr-

nomelj, Straža—Toplice, Semič, Novo mesto in Sentiernelj. Tu naj bi občinski ljudski odbori določili Ciganom mesta, na katerih bi lahko stalno prebivali. Določiti jim bo treba seveda tudi potrebno kurjavo in omogočiti tako zaposlitev, ki odgovarja njihovim sposobnostim. Za zaslužke si seveda lahko plačujejo tudi kurjavo. Tam, kjer zaposleni Cigani žele zgraditi hišice, naj bi jim ObLO po morejo, pomagali. Vodstva gozdnih uprav, kamnolomov, gradb. podjetij in Krajevni odbori morajo za zaposlitev Ciganov pokazati potrebno razumevanje, saj bo le tako moč preprečiti njihovo postopanje in klatenje po deželi, če jim bomo zagotovili stalen kos kruha.

Seveda nikjer ni s tem rečeno, da bodo že jutri vsi Cigani redno delali. Treba pa se je teb kočljivih nalog resno lotiti, sicer ne bo nikoli konec kmečkih tožba in še vedno bomo gledali kopicke nesolanih in nezvojenih ciganskih otrok! Treba bo večletnih naporov vseh, ki jih to vprašanje mora zanimati: Občinski ljudski odbori in njihovi sveti za notranje zadeve, sveti za delo, za šolstvo, za soc. skrbstvo in za zdravstvo — vsi d šo mimo organizacij in delovnih kolektivov dolžni posvetiti posebno skrb, da začnemo reševati vprašanje zaposlitve, bivališča in postopkov in ostalih vpra-

šanj Ciganov v okraju. Organitajništva za notranje zadeve bodo seveda vsi to dejavnost podprli s strogimi ukrepi, da bodo Cigani dosledno izpolnjevali prijavno-odjavno dolžnost, da bodo redno pošiljali otroke v šolo, da bodo imeli vsaj na 16 let stari Cigani osebne izkaznice, da bodo pravilno sklepali zakonske zveze, prijavljali rostva in smrti in da bodo vpisani v državljanske knjige. Le tako bo moč opravljati uspešno kontrolo nad njimi in njihovim delom. Prevzgoja v šoli bo nedvomno ugodno vplivala na ciganske otroke. Vse Cigane bi kazalo tudi zdravniško pregledati, saj je med njimi precej tuberkuloznih ljudi, medtem ko na splošno čakajo starost le redki izmed njih. Onemogle osebe bi bilo treba dati v domove za opešane.

Z različnimi ukrepi bo torej treba poskrbeti, da bomo začeli ciganske vprašanje reševati v duhu, ki odgovarja socialističnim težnjam. Državljanji, organizacije, predvsem pa občinski ljudski odbori in njihovi sveti v okraju bodo lahko z vztrajnostjo in razumevanjem, da je treba tudi te probleme urediti na človeško dostojen način, mnogo pripomogli za ureditvet predlogov, ki jih je okrajni svet za notranje zadeve po svoji zadnji seji poslal vsem občinskim ljudskim odborom v našem okraju.

Pevski festival dolenjskih pionirjev Pojdimo s časom naprej

Z zastavami in s cvetjem je Kostanjevica na Krki zadnje sredo dopoldne prispela sprejela nad 2000 pionirjev in pionirki iz Dobrovo, Drče, Podbočja, Orehovice, Sentjerneja in domačih šolarjev. Medobčinski pionirski pevski festival jih je zbral v dvorani Doma kulture, ki toliko gostov ni sprejela še nikoli doslej. Mogočno je zadelo Pionirska himna vseh zborov, za njo pa Pozdrav Titu, ki so ga zapeli domači pionirji. Toplo je za tem pozdravilo tovariš Lado Smrekar mlade pevce, njihove učitelje in učiteljice ter goste, med katerimi so bili tov. Ada Krivičeva, predsednica Zveze društev prijateljev mladine Slovenije, skladatelj Ciril Fregelj, predsednik okr. zveze DPM Janez Grašič, pevovodja E. Jazbec ter ljudskoprosvetni in drugi javni delavci iz Sentjerneja in Kostanjevice-Podbočja.

Zbor za zborom se je nato zvrstil na odru od cicibančkov kostanjeviškega vrta, do zborov posameznih razredov, sol in skupnih mešanik mladinskih zborov. Nad 50 pesmi so zapeli v dobrih 2 urah; peči so navdušeno in pogumno, čeprav so mnogi zbori s svojimi učitelji vred prvič javno nastopili. Kakovost je rasla od točke do točke, z njo pa navdušenjem mladih pevcev, ki so z izrednim zanimanjem poslušali pionirje sosednih sol. Treba je pohvaliti njihovo vzorno disciplino, ki je pripomogla, da je bil obširen spored narodnih, partizanskih in umetniških pesmi zaključen v tako kratkem času.

Po pevski reviji so pozhrtvalne tovaršice iz domačega Društva prijateljev mladine s pomočjo ostalih prov. delavcev pogostile pevce z malinovec, kmalu po 12. uri pa so se pionirji na okrašenih vozovih s pesmijo in koračnicami harmonikarjev vrnili na svoje domove. Srečni so prosili Dan mladosti; pokazali so, da ljubezen do prelepe slovenske pesmi ne umira.

»Naš namen je bil ugotoviti, kakšno je stanje glede petja in pevske kulture na šolah in pionirskih oddelkih in na to priložnost po reviji odgovorila tovarišica Ada Krivičeva. »To smo dosegli. Zanimanje za petje je zbujeno pri mladini in odraslih. Opazili pa smo tudi negativne strani: manjka literature za zbornice. Mladim učiteljem bo treba

že na učiteljskih nuditi več pevske vzgoje, da bodo lahko pozneje uspešno delali tudi na tem področju. Po okrajnih festivalih bomo organizirali posvečevanja vseh pevovodij in društev prosvetnih delavcev, da skupno pregledamo, kaj vse smo že dosegli in kaj moramo še narediti za nadaljnji razvoj mladinskega in zborovskega petja. O prirreditvi v Kostanjevici je treba reči, da je odlično organizirana, spored je bil pester, disciplina izredna. Presenetilo me je, kako zbrano je mladina poslušala pesmi svojih tovarišev. Kot del prirreditve, ki smo jih pripravili za Dan mladosti, je pevski festival zelo dobro uspel.

Za mnenje smo prosili še skladatelja Cirila Fregelja, ki je pevski festival takole ocenil: »Splošen vtis revije v Kostanjevici je zelo ugoden. Glavni uspeh je v tem, da zažnemo osnovnošolsko petje spet načrtno gojiti. Pionirji so dobili navdušenje in pobude za nadaljnje delo. Slišali smo vse panoge šolskega petja — od vrta do zbora razreda in celo gimnazije. Izbor je bil v glavnem dober. Otroci so se slišali in tudi v tem je velika vzgojna vrednost. Festival petja pa je važen tudi zato, da vzbudi zanimanje za pristno ljudsko pesem.

V sredo so peči pionirji v Črnomlju, Smarjskih Toplicah, kakor tudi v Semčju, kamor so prišli tudi mladi mehiški peči, 25. maja pa so nastopili pionirski pevski zbori v Zužemberku in Trebnjem. V nedeljo 2. junija bodo peči pionirji v Novem mestu, Mirni in Mokronog, s čemer bo zaključena vrsta

»Hm! — to se je prilegel sladki malinovec po končanem pevskem festivalu. Vseh 2000 pevcev in pevk se hvaležno spominja tovariš iz Kostanjeviškega društva prijateljev mladine

pevskih revij mladega rodu namenske okrajla.

Živahno delo v Gradacu

Od šestih ljudskoprosvetnih društev metliške občine je Prosvetno društvo »Oton Zupančič« v Gradacu brez dvoma med najdelavnejšimi. Neutrudna prizadevanja njihovih članov v prejšnjih letih, da si razširijo in na novo uredijo svoje stare odelce, so rodila lepe sadove. Danes imajo Gradčanji lepo dvorano, oder z novo zaveso in garderobo. Njihova prizadevanja pa grede še dalje: poleg garniture zaves za razne scene si hočejo nabaviti še nove kulise, predvsem gozd in sobo.

Za vse te potrebe pa skoraj ni dotacij, zato so sklenili, da si bodo čimveč denarnih sred-

stev priskrbeli sami. Pobudo so prevzeli zlasti starejši igralci, ki so s svojimi igralsko družinami našli v Gradacu brez dvoma med najdelavnejšimi. Neutrudna prizadevanja njihovih članov v prejšnjih letih, da si razširijo in na novo uredijo svoje stare odelce, so rodila lepe sadove. Danes imajo Gradčanji lepo dvorano, oder z novo zaveso in garderobo. Njihova prizadevanja pa grede še dalje: poleg garniture zaves za razne scene si hočejo nabaviti še nove kulise, predvsem gozd in sobo.

Društvena knjižnica šteje čez 300 knjig, katere pa so vneti bralci že skoraj vse prebrali. Ko bo letošnja jesen prišla v kraj potujejo občinska knjižnica, bo tudi izbira knjig nekoliko večja.

Dobro dela tudi šahovski odel, medtem ko društvo močno napreduje pevovodja. Pred leti je hodil zbor poučevati pevovodja iz Metlike, lani je nekajkrat spravil pevce skupaj ravnotej gradsko kmetijske šole, letos pa tudi tega ni in je vse po silni razmer zaspalo.

Zahvala za podarjene knjige

K novice o knjižnici na pljučenem oddelku novomeške bolnišnice so nam poslali z oddelka še dve lističi: »Ze dolgo smo gojili željo, da bi osnovali na tukajšnjem pljučenem oddelku lastno knjižnico, saj nudi v času dolgotrajnega zdravljenja knjiga bolniku najlepše in najkoristnejše razvedro.

Za nabavo knjig so bolniki že sami dali nekaj denarnih prispevkov, kar pa ne pomeni veliko, ker so knjige še vedno zelo drage.

Po zaslugi tov. Jakoba Springerja iz Petrove vasi in Severija Salija iz Novega mesta pa smo v začetku tega meseca sestavili prvi seznam naše knjižnice. Poklonila sta namreč (tov. Springer 120, tov. Salij 30 zvezkov) 150 knjig in s tem poljubila temelje našemu knjižnici. Knjige bolniki že prav radi berejo.

Knjižnici je pomagal tudi tov. Ivan Koble, poverjenik Prešernove družbe iz Novega mesta, ki je poklonil lepo

knjigo, po njegovem predložitvenju pa se Prešernova družba pet kotekaj Prešernove knjižnice za leto 1956.

Nadveserijeto pa smo bili presenečeni, ko smo prejeli od Knjižnice sindikalne podružnice tovarne pohišta »KRN« Podmelec sledeči dopis: »V Ljudski pravici z dne 16. 1. m. smo brali, da zbirate knjige za knjižnico vašega oddelka. Danes smo tudi mi odposlali po pošti na vaš naslov spodaj navedene knjige in vam želimo mnogo uspeha pri vaši akciji.

Tov. Springerju, Saliju, Koblešu kakor tudi Prešernovi družbi in Knjižnici sindikalne podružnice Tovarne pohišta »KRN« Podmelec se za velikodušnost najlepše zahvaljujemo.

V kolikor bo še kdo sledil njihovega zgledu, bomo vsak dar z največjo hvaležnostjo sprejeli!

Pacientni pljučenega oddelka novomeške bolnišnice.

Ali se vam zdi prav

da na novomeškem odru za sentjernejsko igralsko družino ni prostora? Letos so že dvakrat vprašali, če bi lahko prišli gostovat s Knjižnico dramo »Via mala«. Z velikim uspehom so jo igrali trikrat doma in tudi po okoliških vaseh. Zazleli so si tudi Novo mesto.

Ze je tako Na vasi je težko dobro zasesti vloge, saj so vsi, ki so zmorni in voljni delati tako prezaposleni, da jim je žrtve še zvečer hoditi k vajah. A dobra volja in požrtvovalnost premagata vse težave. Igra se jim je posrečila in povsod je bila sprejeta s pohvalno kritiko. Je mar predrzno, da so hoteli pokazati svoj uspeh tudi v središču našega kulturnega življenja — v Novem mestu?

Clovek bi mislil, da jih bodo Novomeščani rade volje sprejeli, prišli pogledat njih igranje ter jih tako moralno dvignili in jim dali novih pobud in volje za delo. A žal ni tako! Obakrat so bili zavrnjeni. Prvič takrat, ko na novomeškem odru ni bilo nobenih domačih in tujih prirrediteljev, torej v novomeški sezoni, čes, da je »Via mala« v Novem mestu že igrana. Gostovala je z njo pred leti neka igralska družina. Drugič niso bili sprejeti sedaj v maju, ker ima Novo mesto na razpolago dovolj drugih mestnih gostovanj.

Kaj mislimo o tem ni Sentjernečan? Prvič, da ima Novo mesto prav gotovo toliko gledališče naklonjenega občinstva, da bi bila »Via mala« lahko dvakrat uprizorjena, če je v Novem mestu trikrat napolnila dvorano. Morda ni še kdo gledal celo dvakrat zaradi primerjav in drugič? Res nismo smešne, smo pa ena naših najboljših igralskih družin, ki je Novomeščane na svojem skromnem domačem odru vedno lepo sprejela. Ali smo Sentjernečani kvalitetni igralci ali ne, menda pri tem ni najvažnejše vprašanje. Pred leti namreč, morda se bo še kdo spomnil, smo igrali v Novem mestu Nušičevo »Gospo ministrice« s kar dobrim uspehom. Vse vstopnice so bile razprodane že v predprodaji. Novomeščani, ki niso dobili vstopnic, so povpraševali, kdaj bodo igrati ponovili. Prosil smo za dvorano, pa nam je bila odklonjena, čeprav smo bili zaradi preurejanja domačega odra takrat v velikih denarnih težavah.

Kakaj takrat za Sentjernečane ni bilo prostora in zakaj ga tudi sedaj ni? Prosimo, da nam na to vprašanje odgovorite v Dolenjskem listu.

V. T.

Poslednji Jurčičevi sodobniki

Ob smrti Gracarjevega očeta na Muljavi

V začetku letošnjega aprila so pokopali na Muljavi T. Lampreta, po domače Gracarjevega očeta. Ta očanec, rojen 1869 v Jurčičevem rojstnem kraju, je bil med poslednjimi Jurčičevimi sodobniki. Ko je bil star 12 let, je v svojem 37 letu umrl Josip Jurčič, tedaj že glavni muljavski rojak, pisatelj prvega slovenskega romana in številnih povesti.

Pripravnik Josip Jurčič živi med ljudstvom v svojih priljubljenih delih

Ob novici, da je umrl Gracarjev oče, se je zvrstilo pred menoj več spominov. Jurčič mi je bil vedno pri srcu, zato sem večkrat zašel v priljazno dolino ob potoku Višnjici in na Muljavo, torej v kraje, kjer je Jurčič nabiral junake svojih romanov in povesti.

Ob novici, da je umrl Gracarjev oče, se je zvrstilo pred menoj več spominov. Jurčič mi je bil vedno pri srcu, zato sem večkrat zašel v priljazno dolino ob potoku Višnjici in na Muljavo, torej v kraje, kjer je Jurčič nabiral junake svojih romanov in povesti.

Z Jurčičevim dramatičnim »Desetim bratom« sem se srečal prvič na novomeškem odru v prvem desetletju tega stoletja. Zaigrala ga je novomeška Citalnica še na preprostih gledališkem odru ob svitu petrolejk. Desetega brata je začel pisati 20-letni Josip Jurčič kot ljubljanski omošolec, v letu 1864/65 in ga dokončal kot visokoošolec na Dunaju. Kakih 35 let kaneje ga je dramatičar pisatelj Fran Govckar in ga leta 1901

ni časopis »Kritika«. Kadar ga je prinesel na zborovanje, smo list takoj razbrabali. Danes je velika redkost (ali ga študijska knjižnica v Novem mestu ima?).

Med vojno je bila šola v Polju porušena, po osvoboditvi pa je dobila Jurčičeva Muljava novo krasno šolsko poslopje. Sedanja šolska upraviteljica Nežka Gaber, se je tudi vsa vžele v Jurčičeve kraje in pridno zbira in zapisuje vse, kar se lahko zve o slavnem domačinu Jurčiču — Pajštbarjevem Jožetu. Pomaga tudi pri Jurčičevem muzeju, ki je nameščen v pisateljovi rojstni hiši.

Na svojih obiskih pred drugo svetovno vojno sem zbral na Muljavi tudi sam obilo gradiva med muljavskimi domačini, žal mi je šlo vse v izgubo, ko me je okupator v začetku maja leta 1941 aretiral in odvedel v Begunje in me nato z družino izselil v Srbijo, vse knjige in zapiske pa raznesel in uničil. Nekaj zapiskov sem obnovil na Muljavi in v okolici po osvoboditvi, takrat pa je živelo v mlad fante, je bil sosednji grad Kravjek še obljuden. Grad Kravjek je Josip Jurčič preimenoval v svojem romanu za znani svojega slavnega krajana.

Med nastajajočimi sodobniki je bil Jože Erjavc, po domače Poljanec iz Orlice, ta vasica le četrta ura na Muljavo, na pot do njega nekdanjemu gradu Kravjeku Jurčič je zahajal leta 1864

na ta grad poučevati slovenščino mlado grajsko gospodično Johano Otovo. V to dekle, svetlih las in prikupnega obraza, ter zelo izobrazeno, ki je bila večta tudi slikarica, se je Jurčič zaljubil in ji postavil literarni spomenik v svojem romanu Deseti brat, kjer je Johana-Manica, izvoljenka mladega študenta Lovra Kvasa; Lovro Kvas pa je bil Jurčič — sam.

Dve leti mlajši od Poljančevega očeta je bil Gracarjev oče — Anton Lampret. Smrt ga je stisnila v letošnji pomladi in z njim je legel v grob eden poslednjih, ki so se poznali Josipa Jurčiča. Gracarjev oče so dobro pomnili številne dogodke iz svoje mladosti in tako približali človeku sedanjega časa zgodbe iz davnih dni, ki jih je zanimivo opisoval Jurčič v svojih delih. Med poslednjimi, ki je obiskala starega očanca, je nekaj tednov pred smrtjo in zapisala njegove spomine, je bila Nežka Gabrova.

Ko je bil Gracarjev oče še mlad fante, je bil sosednji grad Kravjek še obljuden. Grad Kravjek je Josip Jurčič preimenoval v svojem romanu za znani svojega slavnega krajana.

Med nastajajočimi sodobniki je bil Jože Erjavc, po domače Poljanec iz Orlice, ta vasica le četrta ura na Muljavo, na pot do njega nekdanjemu gradu Kravjeku Jurčič je zahajal leta 1864

V soboto 18. maja je Kulturno prosvetno društvo Josip Jurčič iz Trebnjega uprizorilo v Domu ljudske prosvete v Trebnjem »veseligrs s petim in plesoma Vinka Kovčeta »Micki je treba moza«. Ze naslov pove, da delo ne more biti drugace kot lahka komedija, ki naj bi v najboljsem slucaju s posebnimi domisljicami zabavala gledalce. Zal tudi tega ni bilo, »Micki je treba moza« je diletantsko delo v najslabšem pomenu besede. Ce predpostavljamo, da gledališče vzgaja, je to delo škodljivo iz dveh razlogov: 1.) delo je brez vsake eticne tendence, ker se norčuje iz pohablencev in duševno bolnih ljudi in 2.) nima nobene pozitivne ideje, ki bi nazen eticnih prvin dala uprizoritvi smisel. Pa tudi če bi odrskemu delu dovolili, da je brez pozitivnih idej, da je zgolj čista umetnina (kar pa »Micki je treba moza« seveda še zdaleč ni!), bi mu s tem odvzeli pravico služiti družbenim interesom. To bi pomenilo ponižati ga, ker bi mu odvzeli življensko silo, namreč idejo, napravili bi ga za predmet nekakega uživanja, za igratko puhloglavih lenuhov. Odrski zmagik, ki so predvojnimi politikom služili s svojo pohlepnostjo in brezidejnostjo kulturnemu »zadovoljevanju« množic, so danes odveč, nazadnjaški in škodljivi.

Tehnična zgradba kaže, tako kot dejana, etična in vsebinska plat veseligrs, avtorjevo diletantstvo, Predolg razplet in nesmiselni dialogi dajejo gledalcem možnost, da dve uri krepko zehajo. Pred približno mesecem dni je isto društvo uprizo-

rilo »Ugasle luči«, ki so pravo nasprotje zadnje veseligrs, toda s tem še ni rečeno, da si društvo lahko dovolji tako negativen korak, ki lahko pomeni vse drugo, le napredka ne.

Režija je v določenih trenutkih še poslabšala že tako slab odrski tekst. Nerazumljivo krivicanje, neutemeljeno letanje po odru, nepristne kretnje (naturalizem in kvantanje ni istol) kažejo, da režiser ni vzel naloge dovolj resno. V nesmisel je zašel z naturalistično inscenacijo veseligrs, ki hoče biti ljudska. Režiser predpostavlja, da je namesto odrske odprtine četrti stena in tudi tako razmesti pohištvo, hkrati pa se igralci neposredno pogovarjajo z gledalci. Taka mešanica dveh stilov (ali pa površnost), ki sta si izrazito nasprotna, je absurdna in v veliko škodo tudi dobrih uprizoritvam.

Zasedba vloge je bila dobra in večini igralcev je treba priznati, da so sposobni. Videlo pa se je, da se jim zdi smešno (vsaj nekaterim) služiti v tako bedasti igri. Verjetno tudi od tu vzrok za karikiranje oseb, ki so čisto špadle groteskne. Če bi bili kmetije taki, kot smo jih videli na trebnjskem odru, bi agrarne dežele lahko imenovali opičnjake.

Nikakor ni namen te kritike »udrihati«, a pri nekritični izbiri teksta in nekritični uprizo-

ritvi je nujno, da se pove vse kar je slabega, ker se lahko le tako nezdružne razmere popravi.

V današnjem času ne moremo dopustiti take repertoarne politike na trebnjskem odru — naj bo to zadnjikrat! V Trebnjem je dovolj sposobnih igralcev in Janez Gartner je dober režiser, kar je že večkrat dokazal; škoda, če bi se vse obrnilo v napačno smer.

To so le skromne pripombe k polemiki, ki bi se nujno morala razviti o programski politiki naših podeželskih odrov. Leti čisto igrajo zmagke — ki spadajo v predal kakega cesarsko kraljevega arhiva.

Božo Kovač

KRI ZA ŽIVLJENJE

22. maja so oddali kri na novomeški transfuzijski postaji: France Plut in Ivan Kostantab iz Novega mesta, miličniki novomeške Postaje LM: Serafin Pavlič, Viljem Movrin, Alojz Podraž, Ivan Perne, Rudi Levstik in Rudi Kranjc, uslužbenici novomeške bolnišnice: Tatjana Šetinc, France Kralj, Vilma Božeglav, Pepca Grandič, Ana Jerman ter Franc Levčnik, komercialist iz Velenja.

Nastop 14 partizanskih društev na novomeški Loki pred odhodom v Bihač (Foto: Frano Šavrič)

Naše partizanske pesmi v nemščini

Kot poročila Slovenski vestnik bo založba »Aufbau« v Vzhodnem Berlinu še letos izdala izbor pesmi pod naslovom »Pesmi jugoslovanskih partizanov«. Išlo bodo v prevodu avstrijske književnice Ine Jun Brode. Zajete bodo najlepše pesmi jugoslovanskih pesnikov-partizanov. Prevajalka in književnica Ina Jun Brode je bila rojena v Zagrebu.

Javna produkcija učencev Glasbene šole v Novem mestu

V četrtek, 16. maja je pripravila glasbena šola v Novem mestu za šolsko leto 1956-57 javno produkcijo svojih učencev.

Nastopili so učenci in učenke klavirja, violine, klarinetu, trombe in solo-petja. Tudi harmonikarji so nastopili, vendar mislimo, da spada njihov nastop preje k priveditvam Ljudske prosvete v zvezi s folkloro, kakor pa na spored izrazito glasbenih sol.

Od učencev klavirja so nastopile iz razreda tov. Finka Alenka Ložar, Nuša Smid in Metka Hren. Vse tri so pokazale sicer lep napredek, vendar pa je po našem mišljenju za Metko Hrenovo Griegovo »Pomla« nekoliko prezahtevna.

Iz razreda tov. Hanakove pa sta izvajali učenki Marija Košič in Marjeta Klemenčič vsaka po dve skladbi tehnično in muzikalno pravo dobro.

Iz razreda prof. Ervine Ropas so pokazali učenci Jurij Vizjak, Katica Smrečnik in Polena Ahačič zelo lepo tehnično in precizno igranje. Izvajanje Katicke Smrečnikove in

Polence Ahačičeve je bilo že pravno muzicirano.

Zagar David, iz razreda tov. Josipa Jankoviča, in Marjan Legan, iz razreda tov. Ivana Mitaga, sta pokazala — prvi na klarinetu, drugi v trombi — precejšnje znanje s pravilnim in čistim nastavitvom.

Učenci violine Matej Mihelič, Boris Blažon, Maja Klemenčič in Dušan Trampuž so pokazali od lanskega leta napredek, nimajo pa še vsaki svoji stopnji primerno izglajen ton, ki ga stalno pogrešamo pri violinskih učencih. Edino pri Borisu Blažonu smo opazili intonacijsko čisto igranje. Naravnost presenetila pa nas je prof. Zora Ropasova z uspehi, ki jih je dosegla v tako kratkem času pri svojih učencih solo-petja. Te solistične točke so bile pravo doživetje. Pri vseh pevcih, čeprav so po večini začetniki, smo ugotovili precejšnjo pevsko kulturo, izenačenje registrov in pravilno pozicijo tonov. Ze pri 18-letni Simoni Mežnarjevi, ki je z lepim in resonantnim glasom prav muzikalno zapela Ipvavčovo »Na poljanici

in Simonitičjevo »Kukavico«, smo to ugotovili.

Angelca Brulčeva je zbudila pozornost s svojim prijetno barvanim glasom. Njen timber spominja vse stare Novomeščane na našo Pavlo Lovšeto-vo, ki je imela, kakor znano, enega najlepših glasov med slovenskimi pevskimi v zadnjih desetletjih.

Milena Spiljerjeva je muzikalno in ljubko zapela arijo Sible iz Gounodove opere »Faust«. Pri tem pa moramo opozoriti našo glasbeno šolo na majhno pomoto, ki pravzaprav ni majhna, namreč, da je vloga Sible v navedeni operi moška vloga, ki pa jo poje vedno sopranistka. Oseba »Sibila« pa v operi Faust sploh ne obstoja, zato je v tiskanem programu šole navedba, da poje Milena Spiljerjeva arijo Sibile iz Fausta, zelo neprijetna pomota.

Cirila Jerasova ima lepo izenačen glas in je z občutkom zapela Ipvavčovo »Nezakonsko matie in Griegovo »V čolnu«.

Dr. Miro Vodnik se je glasovno že precej razvil ter se prav dobro uveljavil v Pavličjevi »Pred durmi«.

Pri Jeli Zajčevju smo opazili v primeri z njenimi prejšnjimi nastopi velik napredek. Njen glas je pridobil na umerjenosti in polnosti tona. Pri obeh pesmih, ki jih je zapela, je pokazala tudi smisel za muzikalnost.

Po končanem programu je nastopila kot gost Neva Martelanc iz Kopa, tudi učenka prof. Zore Ropasove. Pevka razpolaga z lepim liričnim sopranom in izvrstno tehniko. Za njene pp-sime v visokih legah ji lahko zavida vsaka operna pevka. Zapela je romanco Adriane iz opere »Adriana Lecouvreur« Fr. Cilca. Njeno petje je že na umetniški višini in škoda, da nam ni zapela še kaj več.

Vse pevke in violinste točke je spremljal na klavirju tov. Stane Fink, ki se je tudi tokrat uveljavil kot izvrstni pianist in spremljevalec.

V Novem mestu smo imeli v zadnjih štirih letih med godbeniki tukajšnje vojaške godbe dva izvrstna violinista, ki sta bila s svojo tehniko in muzikalnostjo že na meji virtuoznosti. Ne razumemo, da Glasbena šola ni izkoristila priljubljenosti in angažirala navedena dva godbenika kot honorarna učitelja violine. To bi prineslo šoli brez dvoma velike koristi.

M.

DOLENJSKO KMETIJSTVO

Kmetijstvo je zdaj najvažnejše.

... Tisto, kar je zdaj najvažnejše, je kmetijstvo. Mi smo se letos odločno zavzeli za to področje. Reči moram, da smo dosegli v tem pogledu izredne rezultate, saj smo razgibal našega kmeta, posebno pa zadrudnika in velika kmetijska posvetva. Uvajamo nov način selovanja med individualnimi in zadrudnimi proizvajalci na vasi. Na ta način smo uspeli letos zasejati rekordne površine zemljišč, ki jih od vojne do danes nismo zasejali. Uspeli smo tudi dvigniti na višjo stopnjo agrotehnično obdelavo zemlje. To je dalo lepe rezultate. Naš kmet je empirik, najprej hoče vedeti, preveriti in šele nato pristopi k delu. Pogodbe med zadrudnimi in državnimi podjetji na eni strani in posameznimi kmetovalci na drugi strani o obdelavi zemlje, zasajanju in žetvi, so po mojem mnenju dale dobre rezultate. Zdaj imamo vse več in več individualnih kmetov, ki na ta način prihajajo v socialistični sektor proizvodnje. Nam je važno, da imamo dovolj kmetijskih proizvodov za naše potrebe, nekatere kulture pa bomo mogoče čez nekaj časa lahko tudi izvažali. Skrbni nas samo, ker na žalost nimamo dovolj umetnega gnojila. Moramo ga uvažati, in v tako kratkem času ni upanja, da bi sami lahko proizvajali zadosti gnojila. Letos bo na primer potrošeno 800.000 do 900.000 ton gnojila, čez dve ali tri leta pa ga bomo rabili 2 milijona ton. Uvoz gnojila je za nas veliko breme, zato bomo na nek način poskušali graditi take tovarne... »

MARŠAL TITO
(v razgovoru z urednikom POLITIKE
23. maja 1957 v Beogradu)

Letni obračun naših zadrudnikov je bil to, kar smo predvidevali: pregled dosedanjega dela in uspehov, kritika pomanjklivosti in pametno posvetovanje, kaj vse bo treba še ukreniti, da bomo lahko šli po zadrudni poti naprej k večjim, novim uspehom. Če bi prav na kratko ocenili razpravljanje delegatov na skupščini, bi morali o njem reči tole: bilo je živahno in razgibano, tako kot je delo večine naših zadrud, ki so posebno lani našle svoje torišče. Nekateri delegati so sicer razpravljali po starem: preveč so se spuščali v podrobnosti in malenkosti, ki bi jih morale še doma urediti njihove zadrude in upravni odbori. Tako drobnjarsvo rado zasenči bistvo stvari in res smo od zastopnikov nekaterih KZ dobili vtis, da ne morejo (ali pa nečejo) razumeti naporov okrajnega zadrudnega in oblastvenega vodstva, da bi združili vse naše sile v reševanje glavnih vprašanj, ki so pred našim kmetijstvom. Brez čvrste povezave zadrud ne moremo govoriti o uspešni investicijski politiki v okraju. Odtegotvanje finančnih sredstev (n. pr. za okrajno zadrudno mlekarstvo, ki koristi vsem živinorejcem!) oz. nezaznavanje za tako skupno pomoč je primer, ki kaže, da bo treba ponekod še precej prepričevati ljudi, da bodo gledali in v svojo in v okrajno računico. Seveda so razumljive težnje zadrud, da želijo vsaka na svojem področju narediti čimveč. Če bodo živeli vsi odseki in vsa dejavnost, ki se zadrudam odpira zlasti s sodelovanjem v gospodarskih in proizvodnih vezeh, bo take načrte moč sprosti uresničevati. Skupščina je opozorila na mnoge, še vedno nezlokorisne možnosti za dvig proizvodnje in ostale zadrudne dejavnosti.

Delegati so na skupščini našli predvsem take glavna vprašanja: cene kmetijskih strojev. Naša kmetijska delegacija obiskala Bolgarijo. Desetletna kmetijska delegacija naše države je bila na desetdnevnem obisku v Bolgariji. Sestavljali so jo funkcionarji in voditelji kmetijskega inštituta, posestev in kmetijskih zadrud; obiskali so več zadrud in tovarn za predelavo sadja. Uvoz rezervnih delov za traktorje. Narodna banka FLRJ je odobrila tovarni traktorjev in strojev v Zemunu devize za uvoz posameznih delov za 1100 traktorjev in drugih kmetijskih strojev. Spet lahko dobite MALO LJUDSKO KUCHARICO.

Naša kmetijska delegacija obiskala Bolgarijo

Desetletna kmetijska delegacija naše države je bila na desetdnevnem obisku v Bolgariji. Sestavljali so jo funkcionarji in voditelji kmetijskega inštituta, posestev in kmetijskih zadrud; obiskali so več zadrud in tovarn za predelavo sadja.

Uvoz rezervnih delov za traktorje

Narodna banka FLRJ je odobrila tovarni traktorjev in strojev v Zemunu devize za uvoz posameznih delov za 1100 traktorjev in drugih kmetijskih strojev.

Spet lahko dobite MALO LJUDSKO KUCHARICO

SADJARJI, POZOR!

Tovarna za predelavo sadja »BELSAD« v Črnomlju bo letos odkupovala vse razpoložljive količine zdravega industrijskega sadja po dnevnih cenah.

SLOVENIJA VINO LJUBLJANA

Obrat »BELSAD«

Črnomelj

Našim bralcem je najbrž tale podatek že znan: medtem, ko je industrijska proizvodnja hitro napredovala in je bila v letu 1956 v primerjavi s predvojnjo 2,6-krat večja je kmetijstvo zaostalo in ni proizvodnja prav nič večja kot pred vojno. Zato smo se odločili, da pripravimo načrt, ki bo jasno pokazal kako priti do večjega kosa kruha, če tako rečemo, in o tem bomo danes zapisali nekaj več:

V povojnih letih je površina zasejana z žitom vsako leto nekoliko manjša. Še leta 1955 smo zasejali z žitom 6 milijonov in 100 tisoč hektarov, lansko leto pa komaj še 5 milijonov in 400 tisoč hektarov. Podobno je s površinami, ki so posejane s pšenico. Pred dvema letoma so naši kmetje posejali okoli 300 tisoč hektarov pšenice manj kot pred 20 leti. Ker so površine manjše in ker na hektar ne pridelamo prav nič več nam je začelo primanjkovati moke. V mestih je danes neprimerno več ljudi, ki kupujejo kruh, zato smo morali pred dvema letoma uvoziti že 831 tisoč ton pšenice in porabili za to okoli 20 milijard dinarjev. Letos pa je predvidenih za nakup celo 27 milijard. Vidite, v tem je stvar.

Če bi povečali donos pšenice od sedanjih 12 metrskih stotov na hektar na 18 metrskih stotov bi imeli dovolj pšenice za prehrano in nam bi je ne bilo treba uvažati. To bi lahko dosegli v petih ali šestih letih ter prihranili milijarde za uvoz drugega potrošnega blaga. Toda to še ni vse! Navedli bi še eden ali dva prepričljiva primera:

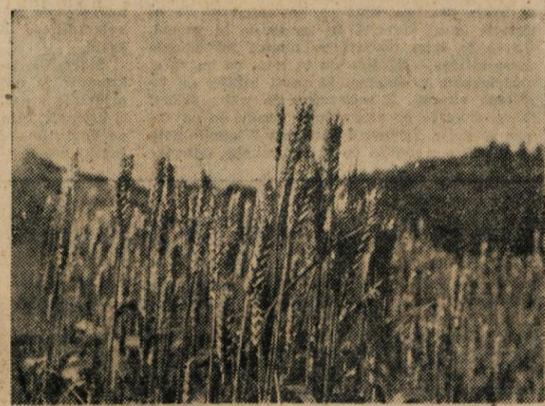
Leta 1949 smo posejali z industrijskimi rastlinami pol milijona hektarov njiv. Leta 1955 pa le še 371 tisoč hektarov. Za uvoz sladkorja, olja, tekstilnih vlaken, ki nam jih primanjkuje porabimo 10 milijard dinarjev. Nekatero industrijske rastline, predvsem pa

Za nadaljnji razvoj imamo vse pogoje

hitrejša obnova vinočrtništvaja, amortizacija kmet. strojev, večja proizvodnja umetnih gnojil (zdaj znamo ceniti domačo industrijo!). Vprašanje plemenjakov, gradnja gnojilnih jam (manjka sredstev), problem kotizacije, solanje kmečke miazine na Grmu in v drugih kmetijsko-gospodarskih šolah, razširitev lastnih prodajal in drugih mestih za kmečke pri-

organizacij in ostalih činiteljev. Tako pripravljenost kažejo n. pr. v Kostanjevici, kjer se pripravljajo tla za obnovo 8 ha vinogradov in 50 ha sadovnjakov. Kaj naj delamo v Suhi in v Beli krajini, kako na šentjernejškem področju, kako v Milrenski dolini? To so vprašanja, ki jih morajo reševati vse zadrudne organizacije; pripraviti se moramo na obnovo.

uspešno uresničujemo. Zdaj naši ljudje dobro vedo, da je zadrudništvo neke vrste samopomoč, da se zboljša proizvodnja in s tem naše življenje. To je namen zadrudništva in to podpira naša celotna politika. Zvezna ljudska skupščina je izdala znano resolucijo o bodočem razvoju kmetijstva in zadrudništva; dvigu kmetijstva so namenjena vedno večja sredstva.

Da bomo imeli bogato žetev in polno klasje, si izberimo predvsem najboljše sorte!

delke, vloga žena-zadrudnic na vasi in v neposrednem delu KZ, (sploh so se žene na zboru zelo dobro oglašale in predlagale vzpodbudne ukrepe), kritika odkupovalcev in mesarjev, ki so pri obliži ponudbi živine oholi in napihnjeni ter se norčujejo iz kmeta, problem cen kmet. pridelkov, vprašanje socialnega zavarovanja za kmečko prebivalstvo, elektrifikacija podeželja, obnova sadovnjakov in nekaj podobnih vprašanj in področij zadrudnega dela.

O razvijanju kmetijstva na sodobnih načelih je govoril na zboru tudi predsednik OLO Franc Pirkovič in poudaril, da sredstva so na razpolago, vprašanje pa je: če hočemo ali pa nečemo narediti to, kar terjajo od nas sodoben način obnove kmetijstva. Posebej je opozoril na sodelovanje zadrud z ObLO in z vsemi organizacijami.

Zadrudništvo - organizirana samopomoč

Zadrudnike je pozdravila na zboru tudi tov. ing. Vilma Pirkovič v imenu predsedstva Glavne zadrudne zveze Slovenije. Na razpravljanje delegatov je pripomnila, da pri naštevanih težavah nikakor ne bi smeli prezreti tudi pomembnih uspehov in napredka, ki je bil dosežen. Še pred nekaj leti je bil položaj docela drugačen. Zadrudne niso imele med ljudmi tiste vloge, ki jo danes že tako

Na obnovo se je treba pripraviti!

Na mnoga vprašanja delegatov je odgovoril predsednik OZZ Viktor Zupančič, ko je med drugim dejal, da je vse, kar smo doslej naredili za dvig kmetijstva in posebej še za obnovo vinogradov, res kaplja v morje. Toda vsi krediti in druga pomoč nam ne bodo pomagali, če ne bomo znali pripraviti naših ljudi, da se bodo odločili za naprednejše oblike obnove. Vиноčrtništvaja in sadovnjake bomo obnovili v starijih površinah, s stroji, in ostalimi pripomočki. Zato se je treba z ljudmi pogovoriti, potrebno je sodelovanje občinskih ljudskih odborov, političnih

Poglobljeni stiki z Italijo

Ta mesec je bila v Italiji jugoslovanska gospodarska delegacija, ki jo je vodil član zveznega izvršnega sveta Slavko Komar. Člani delegacije so imeli z italijanskimi predstavniki razgovore o nadaljnjem razvoju jugoslovansko-italijanskih odnosov na področju kmetijstva.

Ne pozabite: samo poravnana naročnina vam jamči brezplačno nezgodno zavarovanje!

Pridelajmo več pšenice!

V novomeškem okraju sejemo okoli 7000 ha pšenice s povprečnim pridelkom od 800-1600 kg na hektar. V kratkem času lahko dosegemo pridelke 2500-2800 kg na hektar. To bi pomenilo v okraju za okoli 10.000.000 kg več pšenice ali v vrednosti okrog 350.000.000 din. Od tega bi imela korist skupnost in vsak kmetovalec.

Kako povečati pridelke pšenice

Na socialističnih obratih, pri naprednih zadrudnikih in v demonstracijskih poizkusih dosega s ustreznimi ukrepi visoke pridelke pšenice, tudi nad 4000 kg na ha. Okrog 2500 kilogramov pridelka na ha lahko doseže večina naših kmetovalec s sodelovanjem s svojo kmetijsko zadrudno. Storit je treba vsaj tole: 1. izbrati primerno sorto, 2. redno zamenjati seme, 3. sejati samo razkuženo seme, 4. njivo primerno pripraviti za setev, 5. sejati o pravem času in samo s sejalnico, 6. pšenico pravilno gnojiti, 7. uničevati plevele.

To so samo najvažnejši ukrepi, ki vodijo k uspehu.

PRIMERNA SORTA

Z ekološkimi poizkusi ugotavljamo, katere sorte so najprimernejše za posamezna področja. Sejemo samo selekcionirane sorte in se držimo začasnih rajonizacij. V dolini Krke bomo sejali salto, v višjih legah virgilio ali prolifik, v trebanjsko-mirenem sektorju predvsem bavarko, Ul in prolifik, v Beli krajini izključno salto in virgilio.

Vedi: domače sorte so dobre, vendar z njimi ni mogoče doseči visokih pridelkov. Kupuj seme najvišjih vzgojnih stopenj, čeprav je nekoliko dražje.

Redna zamenjava semena

Seme, ki ga seješ, mora biti dobro glede na čistost, kalivost, težo itd., predvsem pa mora biti rodovitno. Rodovitnost je odvisna od sposobnosti sorte in njene vzgojne stopnje.

Ob nastanku sorte ima seme najvišjo rodnost, ko pa jo sejemo iz leta v leto, rodnost polagoma pada in se sčasoma ustali na določenem povprečju. Zato moramo sejati takšno

Pravilna priprava njive

Nemara že veste, da v tem največ grešimo. Zastonj je vsak drug ukrep, če ne pripravimo zemlje za setev pravilno. To ni težko. Glavno je, da njivo zorjemo vsaj 10 dni pred setvijo, zemlja se mora vlečati, sicer se nam razrastišče zaradi sesedanja zemlje pozimi dvigne in zmrzne. Zato je pšenica spomladi čisto redka. Pa tudi korenine se nam pri sesedanju zemlje trgajo in posamezne rastline zaradi tega propadejo. Obenem ko njivo zorjemo, lažje zemlje z valjarjem stisnemo, na težkih zemljah, če so kepaste, pa kepe zdrobimo z

Razkuževanje semena

Snetljiva pšenica zmanjša pridelke in da tudi slabšo mo-

seme, ki je potomec najbolj rodnih rastlin; te iščemo z tako imenovano vzdrževalno selekcijo (o tem bomo posebej govorili). Toda tudi takšno seme v naših krajih v 5-6 letih popusti v rodnosti, zato ga je treba zamenjati. Redna zamenjava vsaj vsakih 6 let je nujna.

Zapomni si: sejati je treba samo visoko kvaliteto seme iz potrjenih posevkov najvišje vzgojne stopnje, ki nam je dosegljiva! S takim semenom pa kmetovalec lahko oskrbi samo kmetijska zadruga, ki edina opravlja semensko službo.

Zapomni si: razkuženo seme je uporabno samo za setev, ker je strupeno.

S sredstvi kot so Ceretan, Ceresan, Abavit, Aglosan itd. poceni in uspešno uničujemo trdo snet. Spomnimo se pregovora: Zrno do zrna pogata, zato ne sme nobeno zrno propasti. 100 kg semena razkužiš za 40-60 din, škoda pri setvi 100 kg semena pa je vsaj 10-krat tolikšna. Razkužilne boblane mora imeti vsaka kmetijska zadruga v vseh večjih vaseh in čistilnih centrih.

Sejmo o pravem času in samo s sejalnico

Kdaj bomo sejali, je odvisno predvsem od sorte. Pri nabavi semena moraš dobiti v zadrugi tudi navodila. Pa tukaj smo še kar doma, popolnoma pa odpovemo pri načinu setve. V našem okraju posejemo okrog 2% površin s sejalnico, morali bi pa vsaj 60-70%. S sejalnico posejana pšenica da do 20% večji pridelke, seveda če je njiva primerno pripravljena. Zakaj? Tako posejana pšenica enakomerno kali, se lepše razvija, bolje prezimi in enakomernije dozori. Pa tudi semena uporabimo okrog 40 kg stroja na ha.

Pravilo je: brez strojne setve ni velikih pridelkov pšenice.

Prisluhni: najmanj 70% njiv našega okraja je primernih za setev s sejalnico. Niso pa vsi sejalniki primerni za vsako področje. Izberi takšnega, da boš lahko sam sejal z njim pa tudi tvoji sovaščani. Verjetno veš, da imamo 8 vrstne, 12, 16 in več vrstne sejalnike. Z 8 vrstnim sejalnikom poseješ njivo, ki je še tako majhna in nagnjena.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Sodelovanje med zadrudno in kmetom

tobak, hmelj in konoplja pa prav lahko prodamo v tujino. Lani smo dobili za to pridelke 8 milijard in 700 milijonov dinarjev. Pogledajte kako preprosto račun: Če bi z industrijskimi rastlinami posejali del površin, na katerih je nekdo rastle pšenica, bi ob povprečnih evropskih donosih na 500 tisoč hektarjih pridelali toliko industrijskih rastlin, da za uvoz sladkorja in maščob ne bi porabili prav nič, izvoz pa bi povečali za okoli 5 milijard dinarjev. Tako bi prihranili skupnosti 15 milijard dinarjev. To pa prav gotovo ni majhna vsota in si kar težko predstavljamo, kako bi te stvari koristile v boju za povečanje življenjske ravnini.

Vse te možnosti in perspektive ocenjuje okoli 150 strani obsegajoč - PERSPEKTIVNI NAČRT ZA RAZVOJ KMETIJSTVA IN ZADRUDNIŠTVA. O tem načrtu so že pred časom razpravljali poslanci Zvezne ljudske skupščine in sprejeli resolucijo o perspektivnem razvoju te pomembne gospodarske panoge. No osnovni resolucije bodo načrt ponovno izpopolnili in šele potem ga bodo poslanci dokončno odobrili.

Prišel je čas, ki pomeni prelomnico v naši skrbi za napredke kmetijstva in danes bomo zapisali od vsega obsežnega gradiva le najbolj važne nalozke, ki nas čakajo na tem področju gospodarske dejavnosti.

Osnovno, kar moramo doseči, se da povedati prav na kratko: pretiti moramo na inten-

zivno proizvodnjo in doseči, da nam bo vsak hektar zemlje dal vsaj še enkrat večji pridelke. Zato bomo morali vlagati sredstva v zemljo in ne le v osvajanje novih površin, kajti melioracije so včasih drage. Zemlje nimamo preveč, zato moramo izboljšati njeno kakovost in dobiti iz istih površin več pridelkov! Vendar pa tega ne bomo dosegli le s prepričevanjem, da naj kmetje uporabljajo večje količine gnojil, dobra zaščitna sredstva, sortna semena in podobno. Agrotehnični ukrepi so le del naporov, ki naj dvignejo vas in kmetijstvo iz zaostalosti. Predvsem se moramo dogovoriti, kdo in kako naj zagotovi vse investicije in kakšni naj bodo odnosi, ki so potrebni, da bomo prišli do napredne kmetijske proizvodnje.

V resoluciji o perspektivnem razvoju kmetijstva in zadrudništva je zapisano, da bistven napredke kmetijstva v drobno lastniški strukturi ni mogoče, pa četudi so na razpolago znatnejša sredstva. To pomeni, da je naša zemlja zelo razdrobljena. V zadnjih treh desetletjih se je število malih posestnikov, ki imajo le okoli dva hektara zemlje, povečalo za en milijon. Ta posestva nimajo toliko sredstev, da bi jih lahko vlagala v zemljo še celo pa ne kot pravi gospodarstveniki v razširjeno reprodukcijo. Vsi ti lastniki so si s prihajajočim denarjem zgradili kvčjemu bajtico, za zemljo, ki je bila lačna gnoja, pa ni ostalo nič. Skoraj 40 odstotkov vse zemlje

zdrudujejo posestva, ki v zemljo ne vlagajo nič ali pa premalo, pač pa jo izkoriščajo in je prav zato povsem razumljivo zaostajanje kmetijstva v vseh povojnih letih.

Kaj bi morali storiti, da bi rešili: to najtežje vprašanje našega kmetijstva? Pot katero so ubrali na zahodu ni primerna. To je državno kapitalističen agrarni sistem, ki utrjuje privatno lastnino in podpira drobno kmečko gospodarstvo z določeno politiko cen, najšibkejšega med proizvajalci poganja na boben. Tako pot utegne ohraniti zaostalo agrarno strukturo in na vasi bi ostali odnosi nespremenjeni. Mi pa se socialističnim odnosom na vasi nismo odrekli.

Tudi pot, ki jo ubirajo v vzhodnih deželah ni primerna. Gre za kolektivizacijo, ki zlepa ni zgrda družji proizvajalce, kar pa tudi desetletja ne prinese osnovnega, to je večje proizvodnje. Kmečke delovne zadrude so pokazale tudi pri nas te slabe učinkine - proizvajalci se niso več zanimali za kmetijstvo in proizvodnja je padla.

Izbrali si bomo torej pot, ki bo za naše prilike najbolj primerna, kajti za nas napredke kmetijske proizvodnje in socialistična preobrazba vasi neločljiv proces. Mi pravimo, da je proizvodnjo mogoče pospeševati samo v socialističnih oblikah in narobe socialistične oblike je mogoče razviti samo s pospeševanjem proizvodnje. To pomeni, da moramo iskati najrazličnejše oblike sodelo-

vanja - kooperacije, kot ste že čisto slisali - med kmetom in zadrudno, ki bo razpolagala z znatnimi družbenimi sredstvi za proizvodnjo. Čeprav bomo o kooperaciji kot o vseh drugih stvareh, ki jih omenja perspektivni načrt, še pisali, bi omenili en sam primer zadrude, ki je na področju kooperacije dosegla že prav lepe uspehe.

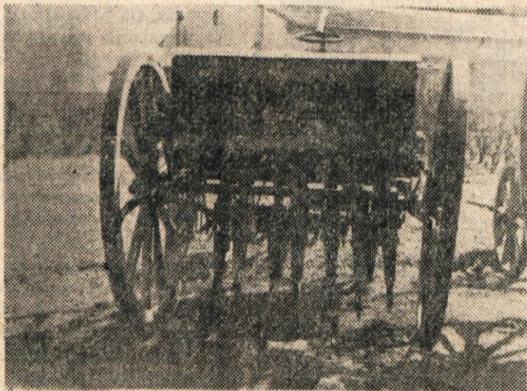
Morda ste že slisali o splošno kmetijski zadrugi Kozarac (kraj leži severno od Osiljeka). Zadruga kreditira kmetom seme, gnojila in strojno obdelavo, toda le pod pogojem, da s semenom zasejajo večjo površino zemlje, ki jo morajo zložiti skupaj. Kmetje so na to pristali in posejali z izbranim semenom velike površine. Pridelovalcem, ki sklenejo take pogodbe, zagotovi zadruga hektarski donos, ki so ga dosegli v letih, ko je še vsak obdeloval svojo krpcjo zemlje. Količine pridelkov, ki pa presegajo ta hektarski donos, si dele zadruga in kmetje po vnaprejšnjem določenem pogodbi. Uspeh ni izostal. Ze lansko leto je zadruga dobila precej pridelkov in po prodaji kupila 28 hektarov njiv, ki so bile prejšnja leta neobdelane. Tudi to zemljo je vključila v »velike njive« vaskega kolobarja. Mimo tega je kupila tudi nekaj strojev. Drugič, nič manjši del denarja, ki so ga »poželi« na velikih njivah pa so pospravili zadovoljni kmetje. Zadruga si torej prizadeva, da bi strnila zemljo v enotni vaški kolobar, ki je osnova sodobne obdelave. Deloma je že uspela, saj so že dve leti nazaj pridelali na hektar še enkrat več pšenice, kot je jugoslovansko povprečje. Kooperacija je prinesla večje hektarske donose, nove stroje zadrugi in končno tudi večje dohodke kmetom. Temu pa pravimo bolj učeno, da podružbajamo proces kmetijske proizvodnje in razširjeno reprodukcije v kmetijstvu, kar je pot k vs napredku. MS

Pridelajmo več pšenice!

(Prenos s 5. strani)
V kmetijski zadruzi se pomnite, da bo sejnalnikov na območju zadruge dovolj.

Nauči se: uspeh gnojenja bo le takrat, kadar boš sejal sorte, ki gnojila dobro izkoriščajo in boš dodajal vsa hranila. Eno-

kdovekaj uspešna, posebno pri osadu. Okopavanje pšenice pa je zelo koristno, seveda mora biti zato primerno sejana. Če

Osemvrstni sejnalnik »Istranka« — z njim lahko sejemo tudi na vseh strmih legah, zato je prav primeren za naše kraje. Če hočemo imeti večji pridelek žita, moramo uporabljati sejnalnik.

stransko gnojenje ne povrne stroškov in ne poveča pridelka.

Uničevanje plevla

Nekaj ga uničimo spomladi z branjem, v glavnem pa nam ostane in ga moramo uničiti s pletiljo, okopavanjem ali škropljenjem s herbicidi. Pletev je zamudna pa tudi ni

uporabljamo tudi ustrezno orodje kot so ročni rahljači in ročni okopalniki »Krt«, ki jih izdelujemo doma, gre delo zelo hitro od rok. Motika za to seveda ni primerna. Ponekod pridelajo z okopavanjem in z drugimi ukrepi, ki smo jih priporočili, tudi do 7000 kg pšenice na ha.

Mnogo plevla lahko uničimo tudi s škropljenjem s herbicidi (Phenoxilene, Agroxone, Korovin, Deherban itd.). Najbolje je, da pšenico škropimo z zadržujočo motorno škropilnico, ker le tako lahko pravilno škropimo.

Pomni: nepravilna in nepravilna uporaba sredstev za uničevanje plevla, (herbicidov) zniža pridelek.

Kaj torej zaključimo? Pridelak pšenice lahko povečamo samo s sodelovanjem kmetijske zadruge, kajti zadruge zagotovi seme, gnojila, sejnalnik in valj, čistilec in razkužilni boben, škropilnico in mlatnico. V okviru zadruge lahko organiziramo za pridelovanje žit skupnost, ki bo opremljena z vsemi stroji in sredstvi, ki smo jih našli.

Naš cilj naj bo — pridelati dovolj pšenice na majhnih površinah, da bo več površin ostalo za krmo.

Ing. Rado Linzner.

Ne delajte škode

Naš naročnik A. S. z Dolže nam je poslal tole pismo:

»Večkrat slišim zdaj tega, zdaj onega gospodarja, kako potoži nad hudobijo sosedov in drugih neznanih ljudi, ki delajo škodo na mladem drevju. Ta se jezi, da so mu polomili pečice na jablanah ali češnjah, oni spet, da mu je nekdo presekal mlad oreh ravno čez polovico ali pa ga je obrezal in pod. Pogostokrat pa berem v Dolenjskem listu, kako naj bi vsi kmetje skrbeli tudi za napredno sadjarstvo. Mnogi se res brigajo in veliko žrtvujejo, da vzgojijo lepo mlado drevje in ga pocepajo. Potem pa pride tak nespameten človek in to polomi. Če bi bil pameten, tega ne bi nikdar naredil. Če se ne morejo zaradi ječe nad kom maščevati, mu poškodujejo drevje! Mar ni to sramotno in podlo? Zato, starši, vzgajamo otroke tako, da bodo spoštovali trud sosedov in človekovo delo nasploh!«

O lovski škodi

Pod gornjim naslovom prinaša naša štampiljka »Lovca« obširno članek Franja Soka, v katerem polajšuje, kako je s škodo, ki jo povzročijo divjadi, in kakšen naj bo postopek za ugotovitev in povrnitev škode. Članek na poljuden način razlaga vse, kar je treba ukreniti glede škode po divjačinah ali škode, povzročene pri izvrševanju lova.

Za škodo, ki jo povzročijo divjačina ali lovec in gonjači pri lovu, je v celoti odgovorna lovska družina. Kmet, ki je utrpel škodo po divjačini, se lahko neposredno obrne na lovske dru-

Krompirjevec se je že pojavil

Krompir se lepo obrašča in kaže, da mu pozeba ne bo dosti škodila. Preti pa mu že nova nevarnost, naš najhujši sovražnik — kloradski hrošč. V letu 1956 je bil slabo zatiran in vse kaže, da se bo letos pojavil v velikih množinah.

V okolici Novega mesta sem že prejšnji teden na neki njivi opazil, da je samica kloradskega hrošča že na vsak listič odložila številna rumena jajčeca. Mislim, da je ta pojav opaziti že povsod. Kmetovalci upoštevajte, da se bodo v nekaj dneh iz teh jajčec razvile ličinke in neusmiljeno objedale krompirjeve liste (iz jajčec se razvijejo ličinke v 3—12 dneh, kar zavisi od pogojev). Nevarnost je toliko večja, ker je krompir še majhen in ga lahko požrešne ličinke v celoti uničijo. O krompirjevcu je bilo že dosti zapisane, pa so vendar marsikateri kmetovalci brezbržno gledali, ko jim je hrošč objedel krompir in niso ukrenili ničesar. Taki ljudje niso pomislili, da bo hroščev drugo leto mnogo, mnogo več in da bodo krompirja posadili še za hrošča premalo. O požrešnosti krompirjevca vam zgovorno priča ugotovitev, da ima lahko ena samica ob ugodnih pogojih v poldrugem letu 80 milijard potomcev, ki uporabijo za svojo prehrano 1500 ha krompirjevih nasadov. Ob taki ugotovitvi se lahko zamislimo in ugotovimo, kaj bi bilo, če se ne bi proti njemu borili. Skorajda ni kraja pri nas, kjer se krompirjevec še ni pojavil in ni človeka, ki ga še ne bi poznal. Da se je tako razširil, je mnogo pripomoglo slabo zatiranje. Mislim, da se letos ne bo našel pridelovalec krompirja, ki proti hrošču ne bo ničesar ukrenil. Z zatiranjem je treba pričeti takoj, drugače bo zatiranje še dražje in nevarnost še večja. Ličinke dorastejo v 3 tednih, nato se zabubijo v zemljo do 30 cm globoko, odkoder

po 7 dneh prilze hrošček. Naflaže zati hrošče, če uničujemo njegove ličinke.

Kmetovalci! Kmetijske zadruge vam oskrbijo dovolj zaščitnih sredstev v raznih oblikah. Oskrbite se z njimi, da bo zatiranje pravočasno in uspešno. Zadržniki zahtevajte od svoje zadruge, da vas oskrbi s potrebnimi škropilkami in zadržniki.

Letos so na razpolago sledeča sredstva za škropljenje: lindan olje pri uporabi 1—1.5 del na 100 l vode, tekoči pantakan pri uporabi 1 kg na 100 l vode, da hkrati zatiramo še krompirjevo plesen, se pripravijo uporaba modre galice, bakrene apna, lirotana ali dihtana v naslednjih koncentracijah: modra galica 1—1.5 kg na 100 l vode, ali 200—300 gr dihtana ali lirotana. Zlasti je priporočljivo uporabljati dihtan ali lirotan, ker sta cenejša in ju je lažje pripraviti, učinkujeta pa prav tako dobro kot modra galica.

Za prašenje so v prodaji lindan, pantakan, pepein in diliden.

Naj ne bo več pridelovalec krompirja, ki bi hrošče še obiral z roko. Tako delo nima več pomena. Hrošč se pojavlja v velikih množinah, zato je treba proti njemu hitra in uspešna le s kemičnimi sredstvi.

Občinski ljudski odbori, kmetijske zadruge in druge organizacije bodo letos posebno skrbno nadzorovale zatiranje krompirjevca. Za gojitelje kloradskega hrošča bodo postavljene visoke kazni.

Slovenija je takorekoč krompirjeva dežela, krompir je naša najvažnejša hrana. Slovenija prideluje v naši državi najboljši in najokusnejši krompir. Mrz nam ga je precej zavrti v rosti, ne dopustimo, da bi ga nam uničeval še kloradski hrošč. FRANC PREREN

Posledica škode zaradi slane in mraza

Slana in sneg sta v prvih dneh maja napravila izredno škodo na lenjskem kmetstvu. Sedaj je dokončno razvidna škoda na posevkih, vinogradih in sadnem drevju. Dokončni podatki na področju okraja Novo mesto še niso zbrani, toda že prvi podatki kažejo, da je škoda za več 100 milijonov. Najhujše, z ozirom na pridelane in vrednost na pridelka, so prizadeli vinogradi, saj je uničeno od 70 do 90% vinskega pridelka, z izjemo območja Bele krajine, kjer je škoda mnogo manjša. Isto je tudi s sadnim drevjem, kjer je pridelak uničen od 70—90%, v Beli krajini pa je bilo sadje prizadeto predvsem v nižinskih področjih. V vinogradih je škoda zaradi slane zela različna, manj so trpeli vinogradi v višjih legah.

Na žitih je največja škoda na rži do 90%. Tudi pšenice, za katere so predvidevali, da bodo manjšo škodo, so močno prizadete in je povprečne škode od 15 do 30%.

Glede pridelka žit, oziroma škode, je vse odvisno od tega, kakšen bo nadaljnji razvoj in v koliko ne bo nastala velika škoda zaradi zakasnelega dozorevanja in s tem v zvezi močnejši ali slabši polav rje. V krajih, kjer se seljo pretežno pšenice italijanskih sort, je odstotek škode še večji. Krompir in koruza sta bila manj prizadeta. Precejšnja je škoda tudi na krmnih rastlinah, t. j. na deteljah in travah, ker bo donos prve košnje mnogo manjši.

Z 15. maja je Dolenjski list objavil navodila o oskrbi po slanih poškodovanih vinogradih in sadnega drevja. Vsi lastniki, ki do sedaj še niso pravilno obrezali poškodovanih vej na sadnem drevju, naj to takoj opravijo. Za pospešeno rast krompirja, koruze, vinske trte pripravljamo dodatno gnojenje s hitro delujočimi umetnimi gnojili. Največ skrbni naj vinogradniki posvetijo oskrbi vinske trte, Kmetijski inštitut Slovenije

Popusti pri nakupu kmetijskih strojev

Z odlokom Zveznega izvršnega sveta je bila spremenjena uredba o priznavanju povračila (regresa) pri nakupu opreme in nadomestnih delov za kmetištvo iz leta 1956. Povračilo večja zdi tudi za nekatere nove vrste traktorjev, ki jih izdelujejo domače tovarne. Odlok med ostalimi določa, da se prizna gospodarskim organizacijam, ki kupujejo nadomestne dele za vse vrste kmetijskih strojev, in posameznim kmetom, ki kupujejo nadomestne dele za vprežne kmetijske stroje, za regres 50% od proizvajalčeve prodajne cene oz. nabavne cene uvoznika. Umakneno so tudi nekatere določbe prejšnje uredbe. Tako bodo n. pr. uporabniki lahko uveljavljali regresne zahtevke tudi za nadomestne dele, ki so cenejši od 1000 din, kar prej ni bilo mogoče.

Po novomeški okolici

5. maja je ponoč ob grmenju zapadlo nekaj pednjev snega, ki je še 6. maja ves dan opravljal svoje uničevalno delo. Kdor se je žbujal, je z grozo ugotovil, koliko drevja, grmovja in pridelkov je polomljenih in povzanih. V naslednjih dneh je prišlo še mraz in v treh nočeh zaporedoma uničil vse cvetje in nastavek sadja.

To so najhujše občutili lastniki vrtov, njiv, gozdov in vinogradov. Zato je bilo odrejeno, da se vsa škoda na terenu ugotovi v odstotkih. Tako so poleg drugih na območju občine Novo mesto komisije ugotovile škodo na sadnem drevju, vinogradih in na polju. Povprečno se je ugotovilo, da so češnje, slive in vinogradi, kekor tudi jablane, breskve in marelice uničene 95—100% in da sadeža ne bo. Na polju je najhujše trpela rž, ki je bila v klasju; večinoma je polomljena in jo kmetje kosijo in spravljajo za krmno slamo. Od pšenice so domače sorte najmanj trpele in je znašala škodo 10—20%. Pri italijankah, ki imajo debela in trda stebila, je škoda znatno večja 50—60%.

Jecmen in tako močno trpel 10—20%. Detelje so bile močno prizadete, posebno lucerna do 30%, črna detelja 20% in inkarnatka 10—15%. Travniki si bo-

bodo še opomogli in je zakasnilo v rasti 10%. Polomljena in uničena drevesa znašajo povprečno 1/3 v statistiki navedenega števila in so ljudje že vse lepo obžaljali in namazali, povezali in pospravili. Zlastno je gledati te kope drevja in drv okoli hiš. Marsikateri kmetovalec, posebno ženske, so v obupu jokale. Čudna je ta narava, ki je v nižinskih krajih vse uničila, v iegah nad 300 m nadmorske višine je pa pridelak več ali manj ostal. Tako je na primer v Prečnjem vse zmrznilo, na Suhorju in Kalu pa so orehi in trte popolnoma zdravi in kažejo obilen nastavek. Približno v isti nadmorski višini na Doljnem vrhu so vsi orehi pozabili in le pri dveh hišah z velikimi strehami je ostalo 14 orehov nepoškodovanih.

Priznanje Hudovčanom!

Po obhodu podeželja od hiše do hiše dobi človek vpogled, kje in kako se je v zadnjih letih pokazal viden napredek na dvo-riških, v hišah, hlevih, kletih in podih.

Red in snaga zdravju pomagata, pa naj bo to pri ljudeh ali živalih. Presenetila me je vas Hudo, ki ima le 10 hišnih števil. Tam so večje kmetije po 10—15 ha zemlje. Prej sem

se ustavil pri Francu Novaku, ki je že tretje z avtomatsko škropilnico beil vsa zidana poslopja in so vsa kar žarela od beline na zunan in znotraj. Pravkar pa je mešal svojo škropivo za zunanje stene pri hlevih in kletih, za hišo pa rumenkasto barvo. Tudi pri Alojziju Možetu so popravljali hlev in bodo vse prebelili. Ostale hiše, Leopolda Virca, Antona Klica, Franca Klica in Franca Bevca, so tudi znotraj in zunanje pobeljene. Ostali štirje manjši posestniki si tudi prizadevajo urediti svoja poslopja. To je edina vas, ki ji priznam, da jo je veselje pogledati. V sadovnjakih gojijo veliko orehov in drugega žlahtnega sadnega drevja, ki pa je letos žal pozeblo. Na njivah se vidi lepo ravno polje, brez vsakega kamenja — vse so odstranili, da lahko orjejo; pridelki jim lepo kažejo in se bodo po snegu še popravili. Tem vaščanom res vsa čast. Le tako naprej!

Franjo Malasek

50 hektarov velik sadovnjak

Splošna kmetijska zadruga Kostanjevica na Krki je med najmočnejšimi v okraju, po dejavnosti med najboljšimi, glede števila članov na številu kmečkih gospodarstev v tem okolišju pa prav gotovo na prvem mestu. Zadruga ima 402 člana od skupno 480 gospodarstev na tem področju, od katerih je dokaj nekmečkih. Zadruga tako zajema nad 90 odstotkov kmečkih gospodarstev svojega območja. Tako zaupanje si je pridobila s svojo dejavnostjo, ki posega v vse gospodarske panoge in je iz leta v leto močnejša.

To dokazuje tudi lanski promet, ki se je dvignil od 70 milijonov v letu 1955 na 105 milijonov. Čisti dobiček v znesku nad 4 milijone din poleg tega kaže, da je bilo poslovanje v redu in v skupno korist. Dobitek se skoraj v celoti spet vrača nazaj v kmetištvo.

Zadruga ima številne odseke. Lani je zlasti povečala odkupe živine, pridelkov, gozdnih sadežev, zdravilnih zelišč in drugih presežkov. Od združnikov odkupuje prav vse, večkrat tudi blago, za katero trenutno nima kupca, samo da pomaga združnikom. Hkrati jih oskrbuje tudi z vsem, kar potrebujejo. Lani so prodali 20 ton umetnih gnojil, letos pa nad 100 ton, večinoma na kratkoročni kredit, ki ga je za člani priskrbela zadruga. V upravi zadruge sedaj razmišljajo, kako bi organizirali še odkup in prodajo mladih plemenitih prašičkov, ki jih vzreje združniki; vsako leto precejšnje število. Večina jih prodajo rejci na sejmih, kar je združnici precejšnji strošek in izgubo časa. Zadruga bi to opravila mnogo lažje in ceneje, potrebno je samo najti primeren način.

Za sadjarstvo so v Kostanjevici ugodni pogoji. Zadruga je dala pobudo za načrtno ureditev velikega sadovnjaka na tako imenovani Stanjgrabi ob cesti proti Podbočju. To so nekdanji opuščeni vinogradi, sedaj pa travniki, ki so zelo primerni za plantažni nasad jablan in hrusk. Načrt predvideva, da bi ta svet ki meri od 40 do 50 hektarov, v celoti spremenili v travniški plantažni sadovnjak. Letos mislijo urediti vsaj deset hektarov, ostalo pa pridelati letno. Razgovori z lastniki so v teku, prav tako že pripravljajo načrte.

A. C.

Bogdan Borčić: PRIMORSKO OGNJISCE

Združniki iz Adlešičev

V Adlešičih je kmetijska zadruga ustanovila klub mladih združnikov in nedavno so imeli svoj ustanovni občni zbor. Za predsednika upravnega odbora mladih združnikov je bil izvoljen Nikolaj Skube mlajši. Občnega zbora se je udeležilo 35 mladincev in mladink. Veselo razpoloženje in živahno razpravljanje na občnem zboru je pokazalo, da se naša mladina zelo zanima za združniško delo, le pritegniti jo je treba. Mladi združniki bodo uredili svoj vrt, ga obdelovali in se tako praktično pod strokovnim vodstvom učili umnega kmetovanja.

razno nekoristno grmičevje. To zemljišče bo zadruga sedaj očistila, jeseni pa izkopala jame in zasadila orehe. Tako bo tudi ta gmajna izkoriščena.

Mladi združniki in predstavniki organizacij so šli na enodnevno ekskurzijo na državno posestvo v Livold pri Kočevju. Ogledali smo si velik gospodarski uspeh posestva, in skrbno urejene hleve. Nadvse prijazni upravniki posestva v Livoldu nam je pokazali nekaj lepih uspehov, ki so jih dosegli. Razgovarjali smo se s ljudmi iz vseh mogočih krajev naše ožje domovine, ki so se naselili v Livoldu, in videli, da vlada v tej prijazni kočevski vasi gostoljubnost, kakršno, bi kar težko našli še kjelse. Prijaznim Livoldčanom se toplo zahvalujemo za izkazano gostoljubnost in jih vabimo na obisk v Belo krajino.

Ali naj gojimo štajerske kokoši?

Kokošereja je pri nas še precej zanemarjena. Kljub temu se navadno niti ne zavedamo, koliko nam ta vejica kmečkega gospodarstva koristi in koliko bi nam še lahko dajala, če bi bili nanjo nekoliko bolj pozorni. Navadno vidj poljedelci kokoši pri hiši le tedaj, kadar ne neso — in to se dogaja najčešče pozimi — ali pa takrat, če mu petelin zapele celo jato v škodo. Morda še takrat, ko jih gospodinja krmí, in se gospodar jezi za vsako zrno, ki mu ga je za kokoši škoda. In vendar dajo kokoši na primer spomladi lep donos hiši, ko prodaja gospodinja cele jerbe s jajci, ali ko poleti odprodaja dorasle piščance, ki so skoraj brez posebnega izdatka dorasli. Če le nekoliko premislimo, spoznamo, da kmečkemu gospodarstvu v resniškem smislu pri hiši koristi. Vendar se moramo zavedati, da na Dolenjskem o kakih posebnih kokošerejih ne moremo govoriti, čeprav ima domala vsaka kmečka hiša po nekaj perjadi.

Zlasti manjka na Dolenjskem pasemske reje kokoši. Se je uvedbo pasemske reje kokoši in z organiziranim zanimanjem za preudarno kokošarstvo bi dovedli kokošerejo do stopnje, ko bi donosala znatne koristi vsemu kmečkemu gospodarstvu tudi na Dolenjskem. Osnovo smiselne kokošereje bi morale dati zadruge, pa tudi vsaka kmečka hiša je za to poklicana.

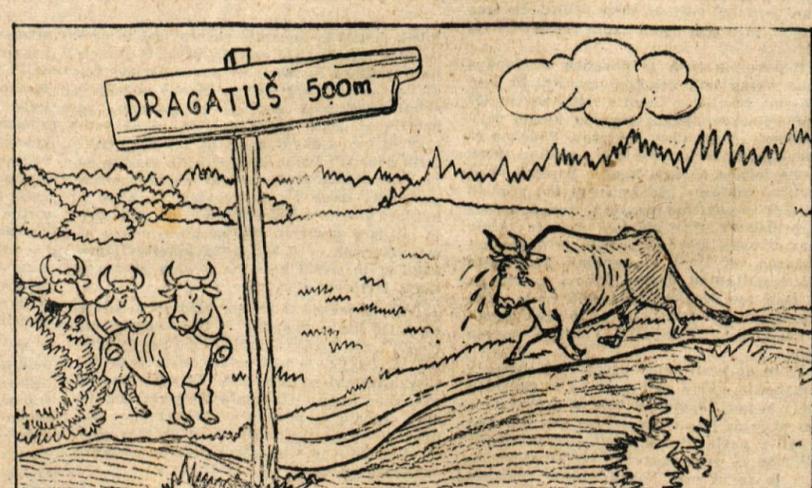
In če začnemo s pasemsko kokošerejo, tedaj moramo najprej odgovoriti na vprašanje, če je tudi za Dolenjsko primerna štajerska kokoš. Vsekakor je za dolenjske grčaste kraje najprimernejša štajerska jerebičarka. Morda je v dosedanjih kokošjih jatah jerebičarka še najbolj zastopana v vseh mogočih pa-

semskih mešanica na Dolenjskem. Jerebičarka je ena od vrst štajerske kokoši in če bi delili gojitev štajerskih kokoši tako, da bi rjavo štajerko gojili na Štajerskem in ji tam posvetili vso pozornost, jerebičarko pa bi določili samo za Dolenjsko in jo tu negovali z vso voljo (delite, kakor je podobna tudi pri govedu), bi jerebičarka mogla postati z nekaj leti dolenjska pasemska kokoš. Sedaj, ko gojitev teh dveh najvažnejših vrst štajerske kokoši ni razmerna, se le otežkoča odбира za pridobitev čiste pasme. Kajti pri petelinu se kaj lahko motimo in zamenjajemo petelina jerebičarja s petelinom rjave pasme.

Posledica je, da tako celo iz valilnic ne dobimo čistih pasemskih piščancev, marveč mešanice, kar le ovira prizadevanja za povzdigo kokošarstva.

Jerebičarka je malo manjša kokoš, ki pa je prav primerna za gostinstvo, ker se iz nje da priročno oddelevati porcije. Ta kokoš je marljiva brskavica, potrebuje manj zrna in je pridna na jajčarica, morda je bolj od vseh ostalih vrst štajerske pasme. Petelin je zanosit, spreten vodič kokošije jate in dober plemenjak. Ta kokoš ima varovalno barvo perja, da se laže skrrije pred roparji iz zraka in iz gozda. Noge bele kože kažejo na meso kratkih in drobnih tkiv,

Rožnodolski

»Čuha, kaj pa je našemu Sivcu, da je tako žalosten in potr?« »Saj ni čudno, ko so ga na občnem zboru zadruže zvezle v Novem mestu javno razglasili za lenuha...« »No, to je pa res, saj ga moramo tudi po tri ure čakati...«

Priložnost naredi tatu

Družbe, v kateri bi vsi spoštovali tuje imetje, se ni. Med nami je določen odstotek ljudi, ki se skusajo brez večjega truda na račun sočloveka prebiti skozi življenje in po možnosti čim boljše. Tatvina ali kriminalni in vedno odraz pomanjkanja tistega, ki je krajji vdan, pač pa je predvsem težnja za lažnim življenjem.

Za mnoge tatvine pa so skrivni tudi lastniki ukradenega imetja. Znan je pregovor, da je v prazni hiši vsak tat pošten, prav tako ljudski pregovor, ki pravi, da priložnost naredi tatu. V tem dajanju priložnosti za tatvino greše mnogi lastniki imetja. Borba proti kriminalu, proti tatvinam mora biti hkrati tudi borba za varovanje imetja pred tatvino. To je naloga vsakega posameznika in vse premoje se zavedamo. Nekaj primerov.

Nezavarovano perilo in kolesa

Marca letos je neka gospodinja v Smihelu sušila perilo na vrtu. V mraku ga ni pobrala, pač pa je šla vasa družina v kino. Ko so se vrnili ob pol enajstih ponoči, so ugotovili, da manjka za več kot 5.000 din perila. Po dobno je napravila lani decembra neka gospodinja v Bršljini. Zvečer perila ni pobrala, zjutraj pa ga ni bilo več. Vredno je bilo okoli 5.000 din.

Neka gospodinja na Vel. Gabru je sušila perilo v nezaprta kipi. Ponoči je opazila, da ga je izginilo za 24.000 din! Prav isto je doživela neka gospodinja v Crnomlju, ki je pustila perilo čez noč na vrtu. Isto noč je izginilo perilo tudi v pralnici železniske postaje v Crnomlju. Storičila so izsledili. Na isti način je čez noč izginilo za 14.000 din perila v Družinski vasi, v Bojani vasi in drugod.

Praznovanje Dneva mladosti v Žužemberku

«Srečno pot in lepo vreme!» Tako smo iz seba začeli 20 mladincev in mladinkam TVD Partizana, ko sta jih dva kamnata odpejala proti Novemu mestu, da bi od tam nadaljevali pot na Zlet Bihaca.

Lepo vreme! To so želeli tudi vsi, ki so pripravljali praznovanje Dneva mladosti v Žužemberku in po vsej občini. Spored je bil kar dober, vendar ga je neugodno vreme spremenilo in postavilo na glavno.

Z zgodaj zjutraj so začeli prihajati v Žužemberk mladinci predvojaške vzgoje in šolski otroci, predvsem z domače šole in posameznih učencev z Dvorca. Ob 8. uri je prva skupina gledala kratke zvočne športne in poučne filme. Medtem je kamion pripeljal soljarje z Ajdovca. Precej premočen so v celoti prikoračili pred vojsko in šolski otroci, ki so jih sprejeli s pesmi. Na vsi je bil zbor iz Lipja, dekci in deklice. Tudi ti so zapeli

In pa tatvine koles! Teh je veliko. Organ Tajništva za notranje zadeve so prejeli v kratkem času veliko prijav tatvin koles. V Žužemberku je nekdo sunil kolo iz hodnika zadržnega doma. Pred zadržnim bifejem v Novem mestu je bilo ukradeno kolo, isti dan še dve kolesi iz pred gostilne Primc na Ločenski cesti, ne dolgo za tem pa še eno kolo izpred gostilne Kump v Bršljini. Vsa ta kolesa so bila nezaklenjena, torej nezavarovana! Tak lastnik žrtvuje za kolo 50 in več tisočakov, žal pa mu je nekaj stotakov za dobro ključavnico.

Manj lahkomišelnosti, pa bo tudi manj tatvin in škodel

Vik in krik, preklinjanje in jokanje ter rotenje organov Ljudske milice, da za vsako eno izsledeno storičila in vrnejo ukradeni predmet, je prva posledica lahkomišelnosti pri za-

varovanju lastnine, druga pa seveda škoda, ki jo utrpí lastnik. Vseh tatvin ni mogoče odkriti, vsaj ne takoj, čeprav organi kriminalistične službe store vse, da izsledijo krivca. Mnogokrat bi jim bilo delo zelo olajšano, če bi lastnik lahko vsaj natančno opisal ukradeni predmet. Le malo je lastnikov ukradenih koles, ki bi na primer lahko povedali vsaj tovarniško številko s svojega kolesa in ga tudi drugače natančno opisali. To je malomarn odnos do imetja in velika ovira za hitro izsleditev storilca.

Tudi lahkomišelnost v drugih okoliščinah lahko stori tatu. Neka novomeška gospodinja je pri kovanju kruha pozabila denarnico, v kateri je imela dokumente in 500 din. Ker so organi Ljudske milice takoj nastopili, je lastnica dobila dokumente in denar nazaj. Če bi bila malo bolj skrbna, ne bi bilo strahu za denar in dokumente, organi

Ljudske milice pa bi se ta čas, ko so raziskovali to zadevo, posvetili drugemu delu. Nedvomno, storilec bo kaznovan, morda celo z zaporno kaznijo. Vsaj pri kolikaj večjih tatvinah izrekajo zaporne kazni. Tak človek bo med prestajanjem kazni odtrgan od produktivnega dela. Vem, da bo vsak rekel, da je sam kriv, zakaj je pa kradel. Res je sam kriv, skrivni pa je tudi tisti, ki mu je tatvino omogočil, čeprav nehotno.

Tatvina je negativen družbeni pojav, je bolezen posameznikov, ki so ji zapadli iz enega ali drugega vzroka, večkrat ne samo po svoji krivdi. Za preganjanje te bolezni pa niso odgovorni samo organi Tajništva za notranje zadeve in sodišča, pač pa mi vsi. Ravno pravilno zavarovanje lastnine je eno izmed uspešnih ukrepov za zmanjšanje tatvin.

(r)

Prizadevno in uspešno udejstvovanje gasilcev v Prekopi

Naše gasilsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1927. Do takrat so bili naši člani povezani z gasilskim društvom Ostrog. Ker pa so bili Prekopčani pri njih nekoliko zapostavljeni, so na pobudo Franca Colariča (sedanjega uslužbenca Cestne baze v Novem mestu) ustanovili na Prekopi gasilsko društvo in se tako povsem osamosvojili. Prvi člani so bili Franc Colarič, Franc Zupan in Franc Kuhar; vsi trije še danes niso pozabili na nas.

Začetek je bil precej težak, vendar so si s pomočjo vaščanov Gornje in Dolenje Prekopa

ter Dobrave kupili od PGD Šentjerneje ročno brizgalno. Veliko zaslug za razvoj društva je imel tudi pokojni Janez Abram iz Dobrave; kot poznejši predsednik je veliko žrtvoval za dvig in razvoj gasilskega društva. V prvem letu si je društvo postavilo gasilski dom, ki še danes služi svojemu namenu. S požrtvovalnim delom so si leta 1932 kupili motorno brizgalno; na hvalo vesnemu in skrbnemu ravnanju z njo, je brizgalna še sedaj v dobrem stanju.

V času NOB gasilsko društvo tudi ni držalo križem rok. Prvo vprašanje je bilo, kako obvarovati brizgalno pred okupatorjem. Pomagala jim je pokojna Globočnikova iz Dobrave, zasluzna prijateljica in podpornica gasilskega društva. Brizgalno je skrila v svojo klet in jo čuvala vse do leta 1954.

V Metliki so odprli otroško igrališče

Društvo prijateljev mladine v Metliki je za Dan mladosti pripravilo veliko veselja tuji najmlajšim. Uredili in odprli so otroško igrališče. Ze vrsto let smo v Metliki čutili veliko potrebo po prostoru, kjer bi se najmlajši lahko prostje igrali ne da bi morali biti manj v večnem strahu zanje, kajti doslej jim je bilo skoraj edino igrališče — cesta. Največ zaslug za ureditev igrališča imajo prizadevne članice prejšnjega in sedanjega odbora DPM, zlasti pa Marjuna Jugova, Angelca Stojčičeva in predsednica Jožica Selakovičeva. Precej pa je pripomogla k ureditvi igrališča tudi lanskega dejavnost tedna predsednica Romane Hanzljene. I. Z.

Prekopa leži ob glavni cesti, zato je bila izpostavljena vsem napadom okupatorja. Koliko naših talcev je padlo v borbi za svobodo, med njimi tudi precej vnetih gasilcev, ki ih še danes težko pogrešamo.

Brizgalna je stara že 26 let in je društvo upravičeno ponosno nanjo, saj je že nad 30 domačih obvarovala uničenja. Kjerkoli se je vnelo, so bili naši gasilci na požarišču, bodi doma ali v okoliških vaseh.

Naši ustanovni člani so danes že precej v letih, vendar še pridno pomagajo v društvu. Mi, mlajši smo jim res hvaležni za vse, kar so nam dali in zapustili; v veliko pobudo je nam njihovo delo, zlasti sedaj, ko imamo v načrtu zgraditev gasilskega doma.

Danes šteje društvo 90 članov; med njim je precej žensk, ki v delu in vodstvu prav nič ne zaostajajo za moškimi. Društvo uspešno vodi dolgoletni član, sedanjí predsednik Ivan Abram iz Dobrave, poveljuje pa mu Franc Cvelbar iz Prkope. Tudi naši mlajši gasilci — pionirji se pridno vadijo s sekiricami in pri brizgalni, pripravljajo se za dobre namestnike. Zato se nam je zdelo prav, da vsem članom gasilskega društva v Prekopi, od najstarejših do najmlajših, damo za njihovo prizadevanje tudi javno pohvalo in priznanje. M. J.

»ZASTAVA« razširja proizvodnjo

Tovarna »Crvena zastava« v Kragujevcu, ki izdeluje osebnih avtomobile, bo letos razširila proizvodnjo tudi na izdelovanje prikolic-kiperjev za mehanično razkladanje. Povečali bodo tudi izdelavo športnega orodja. Izdelovali bodo kovane sestavne dele za druga podjetja, ki izdelujejo stroje. Letos si bodo posebno prizadevali, da bi v celoti osvojili proizvodnjo malega tovornjaka 615, po katerem na tržišču zelo sprahujejo.

Težak sinčič

Jela Matkovič iz liške vasiše Zaklopec je rodila nedavno sina. Novorojenček je tehtal 6 kg in 68 dkg. Dr. Jelavič, ki je bil ravno pri porodu, pravi, da je to redek primer, kajti novorojenčki so običajno težki okrog 3 kg.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Atletski rekordi Dolenjske

Ker so se že v začetku sezone izboljšali nekateri mladinski rekordi Dolenjske, prinašamo pregled rekordov. Upamo, da bodo v teku leta izboljšani še nekateri ostali rekordi, saj pridno vadijo naši atleti v Kočevju in Novem mestu. Škoda, da je dejavnost atletov v Crnomlju popustila, saj so imeli pred nekaj leti odlične tekmovalce. Tokrat objavljamo nekaj rekordov za člane in članice.

- CLANI:
 - 100 m: Saša Bizal, Kočevje 11,3 — 1954;
 - 200 m: Saša Bizal, Kočevje 23,4 — 1954;
 - 300 m: Franc Moljk, Crnomelj 38,1 — 1955;
 - 400 m: Franc Brinc, Crnomelj 53,0 — 1953;
 - 500 m: Franc Vesel, Kočevje 2:03,1 — 1955;
 - 1000 m: Janez Bregar, Kočevje 2:40,0 — 1957;
 - 1500 m: Janez Bregar, Kočevje 4:15,3 — 1956;
 - 3000 m: Franc Lenart, Novo mesto 9:22,1 — 1952;
 - 5000 m: Franc Vesel, Kočevje 16:59,8 — 1956;
 - vsilina: Marjan Potrč, Novo mesto 3,1 — 1957;
 - daljina: Polde Torkar, Kočevje 6,65 — 1956;
 - troskok: Veno Čihal, Kočevje 13,09 — 1955;
 - palica: Anton Adamič, Kočevje 3,70 — 1956;

Dve zmagi v Bihacu
 3000 gledalcev je bilo pri rokometu iz Crnomlja, ko so igrali z ekipo Osjeka ter jo premagali z rezultatom 16:5. Naši igralci so se vsi dobro izkazali, posebnega aplava pa sta bila deležna vratar Vlado Pocrat in napadalec Slobodan Stulca.

NOGOMET V CRNOMLJU
 v nedeljo je bila v Crnomlju odigrana nogometna tekma med domačo »Belo krajino« in nogometiški iz Litlje. Zmagala je »Bela krajina« z rezultatom 3:1; bila je tehnično boljša od gostov, predvsem pa bolj borbeno. Na domačem igrišču letos črnomošsko moštvo še ni izgubilo nobene igre. J. V.

RAZGIBANI CRNOMLJSKI ŠAHISTI

Sahovski društvo Crnomelj je v preteklem tednu v okviru prireditve za Dan mladosti organiziralo več srečanj in turnirjev. — Na PIONIRSKEM TURNIRJU OSNOVNE SOLE je nastopilo 10 pionirjev. 1. in 2. mesto sta si po delila Tone Svajger in Boris Zupelj, na 3. pa je Tone Klepec. — Na TURNIRJU PIONIRJEV NIZJE GIMNAZIJ je igralo 12 šahistov. 1. mesto je zasedel Niko Bolkovec (11 točk), 2. Rado Stanič (9 1/2 točk), 3. Mirko Musič (7 točk).

SAHISTI DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE BELT so odigrali moštveni dvoboj s šahisti v p. Otovci in zmagali z rezultatom 6:2 na 6 deskah. T. M.

Priložite znamkol
 Naročnikom in ostalim bralcem Dolenjskega lista, ki se obračajo na upravo lista zaradi malih oglasov, zavarovanja, ponudb in različnih informacij, ponovno pripravamo, da priložijo svojim vprašanjem znamko za 15 dinarjev ali pa dopisnico, sicer jim ne bomo odgovorjali. Uprava lista

Tedenski koledar

Sreda, 29. maja — Majda, Cetrtek, 30. maja — Milica, Petek, 31. maja — Angela, Sobota, 1. junija — Radovan, Nedelja, 2. junija — Velimir, Ponedeljek, 3. junija — Pavla, Torek, 4. junija — Franc, SONECE: 1. junija vzhaja sonce ob 4.45 in zahaja ob 19.45. Dan je dolg 15 ur in 30 minut.

KINO

»KRKA« — Novo mesto: 29. in 30. maja: finski film: »Ko pride pomlad«. Od 31. maja do 3. junija: ameriški barvni film: »To je ljubezen«. — DOM JLA — Novo mesto: 31. maja do 3. junija: ameriški barvni film: »Kleopatrac«. — Kočevje: 31. maja do 2. junija: ameriški film: »Klic divjine«. — Crnomelj: 31. maja in 2. junija: ameriški barvni film: »Vzhodno od raja«. 4. in 5. junija: nemški film: »Lažni Adam«. — Metlika: 29. maja: »Trije pustolovci«. — Kostanjevica: 29. maja: ameriški film: »Ni malih grehov«. 2. junija: nemški film: »Fantare ljubezni«. — Žužemberk: 2. junija: ameriški film: »Dvoboj pri Srebrenem potoku«. — Dolenjske Toplice: 29. maja in 3. junija: angleški film: »Henrik V«. 1. in 2. junija: ameriški barvni film: »Diale o Diabla«. — Trebnje: 1. in 2. junija: angleški film: »Zeleni šal«. — Sentjernej: 1. in 2. junija: ameriški film: »Možje«. — Mokronog: 1. in 2. junija: ameriški barvni film: »Raposidja«. — Straža: 1. in 2. junija: nemški film: »Dokler boš z menoj«.

POTUJOČI KINO NOVO MESTO

predvaja francoski film: »Sužnje!«, v cetrtek 30. maja ob 20. uri v Rihpovca, in Slak Ana, delavka iz Dol. Straže, 31. maja ob 20. uri v Gaberju, v soboto, 1. junija ob 20. uri v Prečni, v nedeljo, 2. junija ob 11. uri v Smihelu pri Žužemberku, ob 15. uri v Dobriču, ob 18. uri v Mirni peči.

MALOGLASJE

Prodaj šivalni stroj Singer. Naslov v upravi lista. (269-57). Prodaj nljivo za stavbno parcelo pri Opekarni Zalog (v bližini Novega mesta). Naslov v upravi lista. (266-57). Manjšo količino starega časopisnega papirja prodaja uprava Dolenjskega lista v Novem mestu. PRODRAM nagrada za 10-dnevno bivanje na Rabu. Naslov v upravi lista.

OBVESTILA

Kmetijska zadruga Smihel pri Novem mestu prodaja po ugodni ceni vprežno seljainico »Melchere« v dobrem stanju.

PREKOPCI

Pogljalen Amalija iz Verduna 11 priklicujem neresnične in žaljive besede, izrečene na škodo Franciške in Kristine Povšetove iz Verduna 3.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO
 V času od 18. do 25. maja je bilo rojenih 19 dečkov in 19 deklic. Poročila sta se: Srebrenjak Franc, delavec iz Dol. Suhadolca, in Kelnjavec, 40 let, iz Dobrače. Brusič, Umrlí: Brodželj Rudi, poljski delavec, 47 let, z Verduna. Gramar Alojz, vojni invalid, 88 let, iz Male Bučje vasi. Petrič Angela, hči kmetovance, 40 let, iz Dobrače. Prijatelj Rozalija, zasebnica, 67 let, iz Stana.

PREČNA

Rojena je bila 1 deklica.

TREBNJE

V času od 20. aprila do 20. maja so bili rojeni 3 dečki in 1 deklica. Poročili so se: Ganiar Janez, geološki tehnik iz Postojne, in Pungartnik Florijana, učiteljica iz Trebnjega. Springer Ciril, železniški uslužbenec iz Petrove vasi, in Bizjak Olga, učiteljica iz Odrge, Slak Jože, delavec iz Zabukovja, in Uhan Justina, kmetovalka iz Rodin. Prpar Jože, železniški uslužbenec z Gornjeje vrha, in Bartolj Antonija, šivilja iz Deče vasi. Grozje Franc, železniški uslužbenec iz 1. vasi, in Abrava Ljudmila, delavka iz Cviblja. Mlakar Alojz, železniški delavec iz Dol. Nemške vasi, in Zitnik Alojzija, kmetovalka v Vina. Serceelj Leopold, železniški delavec iz Rihpovca, in Slak Ana, železnica delavka z Malega vrha.

Umrlí so: Rovšek Franc, osební upokojenec, 50 let, iz Rihpovca. Fink Franc, kmetovalec, 74 let, iz Gor. Ponikey, Suštar Alojz, kmetovalec, 63 let, z Grmade.

STRAZA-TOPICE

V času od 20. aprila do 20. maja ni bilo rojstev. Poročila sta se: Kulovec Franc, progovni delavec z Vrhnih sel, in Bedek Marija, delavka iz Dol. Straže. Umrlí ni nihče.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Vindšman Slavka iz Stranske vasi — dečka, Gustič Marija iz Metlike — dečka, Skander Ana s

ZAHVALE

Zahvaljujem se Državnemu zavarovalnemu združenju v Novem mestu, ki mi je kot naročniku Dolenjskega lista izplačal neznatno zavarovalnino. Kokačij Anton, Vel. Bučna vas 17, p. Novo mesto

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Novak Vinko, mizar iz Podturna, je padel in si poškodoval desno roko. Klobučar Marjan, sin delavca, se je urezal s steklom v desno nogo. Dolinšek Julijana, žena posestnika s Kija, je padla po stopnicah in si poškodovala čelo in ušnice. Blatnik Janez, sin tesarja s Hinja, je padel po stopnicah in si poškodoval glavo. Šuštar Julijana, posestnica iz Gor. Vrhovca, je v gozdu padla in si poškodovala levo nogo in desno roko. Koprivec Stanislav, trgovski vajenik iz Novega mesta, je pri telovadbi s kosklo po nesreči vrgla kroglo v glavo. Šime Marija, posestnica s Hrudiše, je padla s hodnika in si poškodovala glavo.

Gasilski dom ali dvorana?

Gasilski dom ali prosvetna dvorana? O tem veliko razpravljajo prebivalci adlešiške okoličnice. Prosvetno gasilsko društvo Adlešiče je sklenilo, da si ob skrbni pomoči prebivalcev zgradi orodnišče za shranbo gasilskega orodja. Pripravljenega je že precej gradbenega materiala. Kmetovalci okoliških vasi so prostovoljno vozili kamen in darovali les. Delno so izkopani že temelji in klet, toda to delo so prihajali ogledovali razni funkcionarji, ki imajo pri tem kaj opraviti ali ne; prihajali so pač in razpravljali kako in kaj. Toda prihajali so tako dolgo, dokler ni delo popolnoma zastalo. Eni so se ogrevali za veliko dvorano, eni samo za gasilsko orodnišče; eni so trdili, da prostor ni primeren, da je potreba dobiti drugega in še polno raznih takih predlogov. To je trajalo tako dolgo, da je delo popolnoma zastalo in sedaj lepo čaka boljših časov. Na prostoru, kjer naj bi stal dom, stoji kup ruševin. Adlešičani pa pravijo: Bolje samo oro-

dišče kot nič! Tudi drugi tako ne mislijo. Strinjajo pa se z Adlešičani, da se zgradi tudi dvorana, saj je nujno potrebna. Toda vse kaže, da bo gasilski material še dolgo časa shranjen pri privatnih kozolcih. Igralska skupina iz Gribelj je obiskala Adlešičane z vese-

loigro POSLEDNJI MOŽ. Igra je nadvse dobro uspeła. Igralci so bili deležni obilnega aplava. Kljub majhenkemu odru so igralci izvrstno zaigrali in zelo zadovoljili gledalce. Prijazne Gribeljčane vabimo, naj nas še obiščejo.

Dan mladosti v Birčni vasi

Pred dnevi se je na igrišču pri osnovni šoli zbralo okoli 400 pionirjev iz osnovnih šol Birčna vas in Smihel. Smihelski otroci so prišli v partizanskem pohodu v Birčno vas okoli 10. ure. Tamošnjí pionirji so jih pričakali v špajrju in jih pristržno pozdravili, narkar so pričeli s tekmovaljem v igri »Med dvema ognjenama, v preskoku čez živo kozo, v prestopu preko palic, v skoku v daljino in v metanju žogic v koš. Poznalo se je, da birčenski pionirji več vadijo, ker so v večini panjor zmagali. Ob zaključku tekmovalja so smihelski pionirji zapeli pod

vođstvom pevovodja tov. Ahačiča še nekaj pesmi. Zbor je dobro izvežban in ima dobrejša pevovodja-pedagoga. Ta dan so bili tudi ciberni posebno slovesno sprejeti v pionirsko organizacijo. V Birčni vasi so uredili novo igrišče otroci sami in jim zato iskreno čestitamo. Takšne lepe in tako uspele prireditve še ni bilo v Birčni vasi. Zadoljnost so bili otroci in njihovi vzgojitelji. M.

Večja proizvodnja v premogovnikih

V letošnjem prvem tromesečju je bila proizvodnja premoga v Sloveniji za 18% večja kot lani v I. tromesečju, v vsej državi pa znaša to povečanje 15%. Posebno se je povečala proizvodnja lignita, saj so ga nakopalj n. pr. v Sloveniji za pribl. 50% več kot lani v istem času. Premogovniki in trgov. podjetja pripravljajo, da si potrošniki nabavijo premog že zdaj, ko ga je dovolj. V jesenskem času, ko vsi pritisnejo, ga bo težje dobiti.

V vsako hišo DOLENJSKI LISTI

IZ ŠENTJERNEJA

Kmetijska zadruga v Šentjerneju opozarja vse kmetovalce, da je treba nemudoma skropiti sadno drevje proti škrlupju, kaparju in drugim škodljivcem. V ta namen si nabavite v trgovini KZ svinecni arzenat ali lindan-olje, ki se lahko mešata z bakrenim apnom, bordojsko brozgo ali modro galico. Državni nasad ob cesti, ki je zaradi prahu zelo napaden od kaparja, je poškrabljen s strupenim škropivom »fosferno 20«, ki kaparja najbolj zanesljivo uniči. Kdor ima sadni vr ob cesti, naj bi škropil drevje s čem, škropivom, paziti pa je treba 2-3 tedne, da živali ne pridejo na strupeno pašo pod drevjem in da se jim ne poklada strupena zelena korma. Po želji sadjanje bi KZ priskrbela takoj tudi škropivo Liro-tan ali Dilan.

Tudi na lomprju se je pojavila zalega koloradskih hroščev. Skropite takoj z lindan-oljem ali zaprašite njive s pantakanom. Škropivo lahko pripravite modro galico ali bakreno apno, ki hkrati uničuje kromprjevo plesen. Obširnejša in točnejša navodila dobite v trgovini ali pisarni KZ v Šentjerneju.

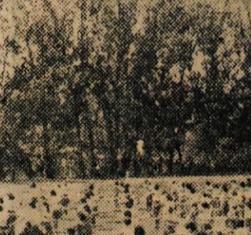
naši izseljenci med nami čim boljše počutili in odnesli s seboj prijetne spomine na dni, preživete med Slovenci. Gostje iz tujine ali njih svojci naj se obračajo ob vsaki priložnosti ali potrebi na zastopnico Izelejske matice v Šentjerneju — tov. Minko Mencinovo v tovarni »Telekomunikacije«.

Metliški pionirji za Dan mladosti

Po vsej naši domovini so pionirji praznovali 25. maj, rojstni dan maršala Tita, kot svoj praznik »Dan mladosti«. Tudi metliški pionirji so ga lepo proslavili. Ze 17. maja zvečer sta pevski zbor pod vodstvom Viktorja Sviglja in folklorna skupina pod vodstvom Ljube Vidnjevičeve priredila skupno prireditev za odrasle. Oba zbora oz. skupini sta svoj program izvajali zelo kvalitetno.

V sredo, 22. maja, so vsi pionirji metliške gimnazije obiskali pionirje osnovne šole v Semiču. Z njimi so se pomerili v prijateljskem dvoboju v šahu, igrali med dvema ognjenama in nogometu. Metliški pionirji pa so med seboj zaigrali še tekmo v rokometu, ki ga tu še ne igrajo, da bi za to igro navdušili tudi semiške pionirje. Najlepše

doživetje tega dne pa je bil skupen nastop metliških in semiških pevcev in plesalcev, ki so pokazali veliko veselja in smisla za slovensko narodno in umetno pesem in narodne plesje. Za tem so metliški letalski delarji spustili še nekaj svojih prvih jadralskih letalskih modelov. Njihov glavni nastop pa je bil v soboto popoldne v Metliki. Na njem so pokazali, da se da v zelo kratkem času veliko naučiti in napraviti, če je le volja in veselje za delo. Nemalo za sluzg za te njihove prve uspehe ima Mladena Hanzljeva, ki jih je za to dejavnost navdušila in jim seveda s svojo spretnostjo in znanjem pomagala pri izdelavi prvih letalskih modelov. Zmagovalec na tekmovalstvu modelov je bil od Aerokluba Novo mesto, čigar člani so vsi, tudi

Zadnji nastop mladincev in mladink Partizana okraja Novo mesto pred odhodom v Bihac. (Foto: Franc Savrič)

Pokojniki v kristalnih krstah

V veličastnem gorskem svetu Alp, med prepadi, špiči, skalnatimi grotami in grebeni, se plazijo čudovite ledene reke — ledeniki. Z vrhuncev drse počasi čez strma pobočja, se prevažajo čez previce, da nato v kotlinah odmirajo, se talijo in spreminjajo v prave reke, medtem ko se zgoraj, na vrhu, nepretrgoma obnavljajo z novim snegom in ledom. Največji gorski ledenik je v Pamižu, dolg 77 km, v Evropskih Alpah je najdaljši Aletsch (24 km). Največji ledenik v Jugoslaviji je naš triglavski, ki zavzema 15 ha površine; pred 100 leti je bil še dva in polkrat večji, od takrat se pa stalno manjša, kot vsi ledeniki v Alpah.

Pokojnik, leta in leta v svoji kristalni krsti, dokler se njegov grob ne odpre tam, kjer se ledenik konča.

68 let...

Pred nekaj meseci je v švicarskih Alpah iz svoje krste v ledeniku »pogledal« drzni planinec Georg Winkler. Ponesrečil se je in izginil 18. avgusta 1888 v zapadni steni Weishorna v Peninskih Alpah. Na osnovi meritev ledenika so takrat izračunali, da bo mrlič prišel na dan čez kakih 60 let. Niso se veliko zmotili: ledenik ga je dal iz sebe lani, po 68 letih.

Ledeniki vedno znova vržejo iz sebe mrliča. Včasih so še kakor živi, kajti led jih je popolnoma konserviral. Včasih so to le ostanke kosti in obleke, ker jih je ledenik na svoji poti zdrobil.

Rudar iz 18. stoletja

Ledenik včasih izroči iz sebe mrliča, ki so stoletja ležali v njegovih ledenih prepadih. Pred 40 leti so v ledu nekega ledenika na Koroskem našli truplo človeka, ki je po svoji noši in orodju, ki ga je imel pri sebi, moral biti rudar iz 18. stoletja. V tamošnjih rudnikih že 150 let ne kopljejo rude, le led je ohranil tako dolgo v sebi pravega časa, ko so v Visokih Turah še bili rudniki. V prvi svetovni vojni so mnogi avstrijski in italijanski vojaki izginili v ledenih Dolomitov. Led sedaj še vedno prinaša na svetlo vojake; nekateri so kot bi bili pravkar umrli, od drugih je ohranjen le okostnjak. Iz majhnega ledenika Kanina v Julijskih Alpah, ki je na italijanski strani te meje gore med Italijo in Jugoslavijo, so se nedavno pokazali trije italijanski vojaki iz prve svetovne vojne v popolni bojni opremi in zelo dobro ohranjeni.

Vnuk je našel deda

Francoski pisatelj in planinec Frison-Roche opisuje v svoji knjigi »Tovariši na navezi« čudni sestanek deda in vnuka, o katerem mu je povedal neki francoski alpski vodnik iz Chamonia:

»Veste, kdaj je moj oče doživel največje veselje v svojem življenju? Ko je 40 let po nesreči našel mojega deda, torej

čivališče, temveč tudi stoletja dolgo potovanje v kristalni krsti ledu z alpskih visotin čez pobočja in prevale, do dolin in ravnin, kjer orjaška grobnica ledenika šele izroči truplo »materi zemlji«. Omenili smo jih nekaj, da si ustvarimo vsaj skromno podobo ledenikov, teh orjaških zmurnjenih rek in njihovih poti po veličastnem in skrivnostnem alpskem sve-

Ledenik Neouville

svojega očeta, skoraj nespremenjenega v ledu, ki ga je v ledeni krsti pripeljal z vrha Mont Blanca do zadnjih poganjkov ledenika Bosson. Ko se je ded ponesrečil, je bil precej mlajši kakor moj oče takrat, ko ga je našel. Imel je še vse lase, lica rdeča, bil pa je tako zelenel, da je imel oči trde ko kamen. Medne je najbolj osupnilo, ko sem videl svojega deda tako mladega (ko se je ponesrečil, je bil star 30 let). Bil sem otrok in sem mislil, da je »ded« lahko samo star, »vivoas mož«.

Se in še je takih zgodb o ljudeh, katerih grob ni mirno po-

tu, ki tako neprenehoma in nepremagljivo vabi človeka na svoje vrhove in v svoje osrčje, pa naj preži nanj še toliko nevarnosti. Kajti to je pot v jasnine in višine, po katerih človek toliko hrepeni. Marsikdo je tam v snegu in ledu našel svoj grob, toda veličasten ledeni grob in kristalno

PAVLE SAVIČ o jedrskih eksplozijah

Znanj jugoslovanski znanstvenik, strokovnjak za jedrsko fiziko Pavle Savič, dolgoletni sodelavec Irene Curie-Juliot, je nedavno izjavil v »Borbic« med drugim:

»Vedno bolj pogosti poskusi z različnimi vrstami jedrskega orožja, ki jih v čedalje večjem obsegu izvajajo ZDA, Sovjetska zveza in Velika Britanija, kakor tudi uvajanje jedrske oborožitve za taktično uporabo v posameznih državah na Zapađu, so upravičeno zbudili zaskrbljenost najširših slojev po vsem svetu. Izrazi vznemirjenja so dobili obliko pravih množičnih protestov (Kitajska, Japonska, Indija), deklaracije slavnihih učenjakov ali skupin specialistov na posameznih področjih jedrskih znanosti. Radlo in dnevni tisk sta posvetila mnogo oddaj in prostora temu opozorilu javnosti. Vendar to še malo ne ustreza ukrepom, ki bi jih bilo treba podvzeti, da se prepreči, dokler je še čas, neodgovorno ravnanje nekaterih vlad, preden bi s svojim delom ne sprožile nepopravljive posledice. Te posledice bi pa nedvomno bile katastrofalne ne samo za naša življenja, temveč tudi za nedogledno daljne rodove, da ne govorimo o pridobitvah vsega tistega, kar je doslej človeštvo doseglo s težkim trudom in kar sestavlja našo, današnjo civilizacijo. Ko govorimo o katastrofalnih posledicah, ne mislimo samo na neposredna rušenja z uporabo jedrskega orožja, ampak predvsem na genetične (rodne) in podobne posledice, specifične za to vrsto orožja«.

Čuda milijonkratne povečave

Najmočnejše sodobno povečalo je elektronski mikroskop. Z njim je učenjakom že uspelo fotografirati milijonkrat povečano molekulo. Kaj če bi mogli človeka povečati milijonkrat? Visok bi bil 1700 kilometrov. Muna bi s to povečavo narasla na 7 kilometrov, naš las bi bil čebel 100 metrov, rdeče krvno telo bi imelo premer 7 metrov, običajna molekula bi bila velika 1 milimeter, atom pa komaj zaznaven prahek. In vendar se prav v tem tako neskončno majhnem atomskem svetu dogajajo vse tiste presenetljive stvari, ki jih poznamo pod imenom atomska energija.

To bo nekaj za kopalke

Na univerzi v Oregonu so strokovnjaki sporočili, da so iznašli odlično sredstvo za potemnitev kože. Izdelali so ga iz korenine indijske rastline posrelen. Izvleček iz te korenine so predelali v obliko osvežujočih tablet. Trdijo, da to sredstvo že ob slabem soncu pospešuje potemnitev polti brez škodljivih posledic.

Družina s 85 potomci

V neki egiptovski vasi v dolini reke Nil živi 67-letni Halifa Muhamed Hilal, ki ima doslej že 85 potomcev. O tej družini je prinesel obširen članek kairski list »Ahr Sate«.

Halifa se je poročil s svojo še živoč ženo Emimo, ko je bil star 18 let. V zakonu se jima je rodilo 13 otrok, od katerih so trije umrli. Egiptovska vročina vpliva tudi na hitrejšo zorenje ljudi; tako so se otroci

Halifa in Emine močili in ženili v starosti od 17 do 20 let. Tudi tem so se narodili številni otroci, otrokom pa spet otroci in tako šteje sedaj družina že 85 otrok, vnukov in pravnukov. Če ne bi bilo številnih smrti, bi štela celo 108 članov. Vsi člani družine ne živijo doma, pač pa so se razkropili po domovini. Eni so kmetje — teh je največ, eden je trgovec, eden podjetnik, potem so oficir, uradnik, namestnik javnega tožilca, profesor, inženir in pod. Doma se sestanejo samo ob prazniku in ob vsaki priliki se Halif in Emina seznanita s številnimi novimi člani družine. Najtežja stvar je ob rojstvu novega člana družine; izbrati mu je treba ime, da ne bi imeli v družini več imen enakih. Mlajši člani te družine so osnovali svoj nogometni klub in imajo celo svoje drese. Klub se imenuje »Klub vnukov hadžija Halifa«. Večkrat gre klub na tekme.

Najstarejše drevo

Na področju Belih planin v vzhodni Kaliforniji so odkrili bor, ki raste več kot 4000 let. Doslej je bilo kot najstarejše drevo na svetu znana orjaška, vedno zelena sekvoja, ki je pa stara »samo« 3000 let.

OKROGLE

MED LJUDOŽERCI
Misijonar: »Ti, kaj me pa tako natanko ogleduješ?«
Kambal: »Zakaj pa ne, jaz sem veterinarski inšpektor!«

NEPOTREBEN NASVET

Mati sinu, ki odhaja k vojakom: »Pa glej dragi sinko, da boš zjutraj zgodaj vstajal, da te ne bodo tovariši oficirji čakali z zajtrki!«

POKLON

»Veš, tebi manjkajo samo še rogovi, pa bi bil tak kot povodni konj!«
»Ti si budalo, saj povodni konj nima rogovi!«
»No, potem ti pa sploh nič ne manjka!«

V PRODAJALNI

»Ali imate dobre in poceni čevlje?«
»Imamo dobre čevlje, imamo pa tudi take poceni!«
DON JUAN
»Oh, tako rada bi vedela, če me Nitko zares ljubi?«
»Seveda te! Zakaj bi bila ravno ti izjema.«

Smrt in pogreb

Človeka je zamakala čudovita višina Alp s svojimi ledenimi čari. Vzpenja se čez vrhove, čez previce in police, ledenik pod njim je obisan in prelit s srebrenimi valovi sončne luči. Ko v bajki je vse; tam, kjer so razpoke v ledu pretrgale nepremagljivi tok ledenika, se odpiralo prepadih in kaos, čudovite oblike nagrnjenega ledu. Planinec gre više in više, željan svetlobe in daljav. Nenadoma pa — morda napačen korak, morda skala, ki se je odkrutila, morda led, ki se je razkral pod njim ali se je udri sneg nad skrito razpoko: človek je omahnil, pada, ledenik ga je sprejel v svoje mrzlo naročje. Led objame mrtvo telo ponesrečenca, kristalna krsta se zapre nad njim. Toda pokojnik v tej veliki grobnici ne počiva nepremično. Njegova ledena krsta potuje, kajti ledenik se stalno premika, čeprav nevidno, očem, ta hitreje, oni počasneje, kakršna je pač strmina ali gno-ta ledu, od 60 do 200 metrov na leto. Z ledenikom pa potuje tudi

Še en vzoren šofer

Poštni avtobus Črnomelj—Vinica—Preloka—Adlešiči—Črnomelj vozi poklicni šofer Ivan Stepan. Šofer je od leta 1949, na navedeni progi pa vozi že tri leta. Dnevno prevozi 140 km. Navzlic skrajno slabi, ozki in drugače pomanjkljivi cesti je že prevozil 160.000 km brez okvare vozila.

Komisija za pregled motornih vozil je Ivana Stepana pohvalila kot najboljšega šoferja v Beli krajini, ki je lahko za vglad ostalim. Pohvaljen je bil tudi od Direkcije pošte, saj opravlja poleg službe šoferja še službo sprevodnika. Stanje naših cest, varnost prometa in ljudi ter čuvanje dragih vozil potrebuje čimveč takih vozačev!

Poljubljanje z nečakinja

73-letni Geoffrey Fairbank iz Chicaga si je izmislil poseben trik za poljubljanje z mladimi dekletji. Vsak dan je hodil na postajo in čakal vlake. Ko je iz vlaka izstopilo mlado, lepo dekletje, je skočil k njej, jo objel in poljubil kot svojo nečakinjo. Seveda ni bila nobena njegova nečakinja. No, mož se je potem lepo izgovoril na pomoto. Na ta način se je poljubil z mnogimi dekletji. Marsikatero je zaradi tega tudi razjaril, pa je dobil tudi kakšno klofuto, za kar pa ni dosti maral, saj je ženska roka mehka. Na sodišču so menili, da je to neokusna zabava pa so mu prisodili tri dni strogega zapora.

ZAKAJ NOČEJO NA FINSKO

Neki španski orkester je dobil ugodno ponudbo iz Helsinkov za gostovanje, vendar so člani orkestra odločno odbili vabljivo ponudbo. Razlog: enkrat so že bili na Finskem, odnošno v Helsinkih. Od takrat jih preganja finsko sodišče: sedem članov zaradi plačevanja preživnine za nezakonske otroke, štiri pa zaradi ureditve nekaterih formalnosti v zvezi s porokami na Finskem v tem času.

Desetletni gospodarski načrt Egipta

Egiptovska vlada pripravlja načrt za desetletni gospodarski razvoj države. V tem času naj bi se narodni dohodek povečal od sedanjih 900 milijonov funtov na milijardo 540 milijonov egiptovskih funtov, kar pomeni povečanje od 29 na 52 funtov letno na prebivalca. Za financiranje desetletnega gospodarskega načrta bodo porabili prihranke zasebnikov in sredstva bank in zavarovalnih družb.

Piraja — riba pošast

V rekah Južne Amerike živi najstrašnejša riba na svetu, nevarnejša od velikega morskega psa ali vodne udavke. Velika je samo 30 cm, ima moder trup s črnimi pegami in topast gobec. Ta riba piraja napada v velikih jatah in tako grize, da sleherna žival, ki se znajde v vodi, pa naj bo še tako velika in močna, zgubi preveč krvi in potone. Toda prej kot trup živali potone do dna, jo piraje ogledajo do kosti. Pes naprimer je že nekaj centimetrov pod vodo povsem ogledom. Če do obele ni daleč, večji živali, konju ali volu, včasih uspe, da pride na suho, toda na pol ogledana kmalu pogine.

Piraja ima neverjenjo krepko čeljust in pregrizne celo jekleno ribolovno udico. V takih rekah se kopne živali ne morejo niti pošteno napiti, kaj šele okopati. Zgodilo se je, da so piraje v hipu odgriznile gobec živali, ki je šla pit, ali prste človeku, ki je hotel s kablenco zajeti vode. Piraje navadno tiče v jatah na

dnu vode, ko pa zavohajo lov, se bliskovito poženo proti površini. Privabijo jih že nekaj kapljic krvi ali celo rdeča krpica vržena v vodo. Seveda prebivalci hodijo k reki z vso previdnostjo. Konje in pse vodijo k vodi v diru in hrupu in ko piraje, ki jih je privabil šum, pohite na ta kraj, živali na drugem lahko mirno popljuje nekaj požirkov,

nato pa beže spet na tretje mesto in tako naprej, dokler se ne dospijejo. Če je treba čez vodo s čredo govodi ali konji, čredniki poženo v vodo starega vola ali konja, ki ga piraje napadejo, druga čreda pa potem na višjem mestu lahko prebrodi reko. Piraje pa ne živijo samo v rekah, tudi v jezerih in večjih lužah. Njih meso ni posebno okusno.

Novi naročniki našega lista

- Butala Ana — Rožič vrh
- Zidar Urška — Ljubljana
- Grlica Anez — Daljni vrh
- Rešetić Franci — Prečna
- Nečimer Beria — Žabjek
- Vidmar Marija — Kot
- Vesel Alojz — Irča vas
- Sever Alojz — Bitolj
- Iljičević Peter — Ljubljana
- Zagar Ivan — Ljubljana
- Kranjčič Jože — Gor. Karteljevo
- Kodrič Anton — Brezovice
- Šinkovec Janez — Zagrad
- Boboš Anton — Poljane
- Turk Ivana — Verdun
- Uđović Jože — Repče
- Bižal Ivan — Ambrus
- Mišič Pepi — Terasa
- Saksida Alojz — Koper
- Vidmar Slavko — Kiseljak
- Vrtičič Polde — Kragujevac
- Markovič Mary — USA
- Ukovič Anton — USA

ZANIMIVOSTI

TUDI KANADČANI KUPUJEJO NA OBROKE

Kanadčani čedalje več kupujejo na obroke. Lani septembra je znašal dolg za potrošno blago 2 milijardi 395 milijonov dolarjev. V enem letu se je povečal za 342 milijonov dolarjev.

NIČ VEŠ TRESLAJEV NA VLAKU

V Angliji so začeli polagati pod tračnice (med prage in tračnice) gumijaste podložke. Poskus je odlično uspel. S temi podložki je povsem odstranjeno tresljanje vagonov. Sedaj bodo tako podložili vse železnice v Angliji. Za podložke lahko uporabijo vse odpadke industrije kavluka.

LJUBEZENSKI IZLET V TANKU

Walter Brown v Zapadni Nemčiji je povabil svojo zaročenko na izlet v 5-tonskem tanku. Ta zaljubljena vojna je trajala nekaj ur, zaljubljenega tankista bo pa veljala 2 lety zapora.

NAJDALJŠA NOTRANJA VODNA POT NA SVETU

Notranja vodna pota imenujemo promet po rekah, za razliko od odprtih vodnih poti — morja. Največja plovna reka na svetu je Amazonka v Južni Ameriki. Ta je dolga 5500 km, plovna pa 4300 km. Njena celotna plovna mreža s pritoki pa znaša 44.000 km. Vendar je na Amazonki malo prometa, ker

teče skozi redko obljudena kraja. Skozi pragovito Amazonkinega porečja ni cest ne železnice in so parniki edina prometna zveza. V Evropi sta najdaljši plovni reki Volga in Donava.

ŠTIRINOŽNI DIRKAČ

Zoologi trdijo, da kamela lahko živi 100 let. Pravijo tudi, da lahko neprestano teče 15 ur.

ORJASKA MRAVLJIŠČA

V Južni Ameriki živi neka vrsta mravelj, ki ši gradi izredno velika mravljišča. So primeri, da so mravljišča teh mravelj visoka od 8 do 10 metrov.

ZANIMIVOSTI NOVE PNEVMATIKE

Amerikanci so dali na trg nove pnevmatike, ki imajo vloženo jekleno tkanino, narejeno iz kot las tanke jeklene zice. Takšne pnevmatike ne škodujejo niti ostrim predmeti (žebelji in podobno), pri vožnji pa se ogreje za 5 do 10% manj kot običajna pnevmatika.

»Prehod za pešce«

PO ROZVEDI VENCESLAVA WINKLERJA
 GREGGEC
 HIRIBČEV

41. »Naj se vrnejo!« je zaklical beg Malkoč s težko kletvijo. Aga Hussein je z olajšanim srcem pohitel nazgor. Res, čemu bi se zaganjali v trdne zidove, čakali in umirali, ko je treba hiteti. Nekaj jih pogine tukaj, nekaj tam, naposled utegnejo priti kje še v zagato. Po kratkem prerkanju so se Turki začeli zbirati. Oplenili so še mrtve tovariše in si obvezali rane. Spuščali so se v dolino, žugajoč pri tem s pestni proti trdnemu gradu. Spodaj jih je sprejel s kletvijo beg Malkoč na poskakajočem konju. Pobesili so glave in trdnjeje prišli za orožje. Grad je pač nepremagljiv! Potem je vojska krenila po razritih poteh naprej.

42. Glasna govorica je v turški vojski kmalu utihnila, nekateri so pestovali ranjene roke in se sovravno ozirali po tropi ujetnikov, ki so se vlekli za tolo. Gregca so obhajale hude bolečine. Mraz je še povečal občutek gladi in utrujenosti. Zrušil bi se, toda ko je videl, kako se je neka mlada ženska oslabela zgrudila, ker ni več mogla teči za konji in so ji ravnodušno porinili nož v srce, ni nikomur več prišlo na misel, da bi se ustavljal. Stiskali so zobe in se podvzivali. Tudi oskrbnik Andraž ni bil vaju hoje. Medtem ko so drugi skrbeli samo zato, da bi si ohranili življenje, je on ves čas razočal s tem, kako bi pobegnili. Seveda sam, na druge ni pomislil, zlasti ko je videl njihove izmučene obraze.

43. Na vrhu so krenili zopet proti Prikraju. Ujetniki so se ozirali. Iz cerkve je bilo slišati zvonjenje. Sreča so jim radostno zaigrala. Prikrajec se še borijo! Beg Malkoč je odjedzil bliže k vasi. Okoli tabora so se ves čas sprehajale manjše turške grupe. Jezdeci so se približevali obzidju, spustili po braniceli oblak pušic in se zopet umaknili. Beg Malkoč je malomarno pregledal zidove, nato je pomignil spremljevalcem in se skokoma vrnil. Turki so se še enkrat zagnali proti taboru, skušali so prebiti vrata, a vse je bilo zastoj. Dolgega obleganja ne morejo tvegati. Prikrajeci so bili rešeni. Ujetniki pa so se pomikali po strmi cesti v dolino in Gregcu so silile solze v oči...

44. Z divjimi krikli se je spustilo krdelo po klanecu. Vedno bolj so se oddaljevali od Prikraja. »Nič ne maraj, fant!« se je tedaj oglašil oskrbnik in ga pogledal z utrujenimi očmi. »Mridva se bova še vrnila, boš videl, da se bova!« Gregce je nehal jokati in se nezaupno obrnil v okrvavljeni oskrbnikov obraz. »Boš videl,« je godel oskrbnik v brado, »či me še ne poznaš!« Gregce si je mislil, da ga pač pozna, saj mu je spravil očeta v ječo. Spomnil se je, kako so pravili, da je Andraž zvezan z vragom. Prestrašil se je njegovega suhljatega obraza. Nato sta tekla dalje drug poleg drugega in si želela samo to, da bi se ustavili, da bi legla, in se odpočila.